

UNIVERSITY OF BERGEN
Department of Sociology

BERGEN STUDIES IN SOCIOLOGY

Nøkkeltallrapport Bergen: Elevs erfaringer med og meninger om valg av videregående skole

Katharina Sass, Sarah Christin Aga, Thomas Lorentzen

BERGEN STUDIES IN SOCIOLOGY SERIES NR. 18/2024

ISSN: 2535-3519

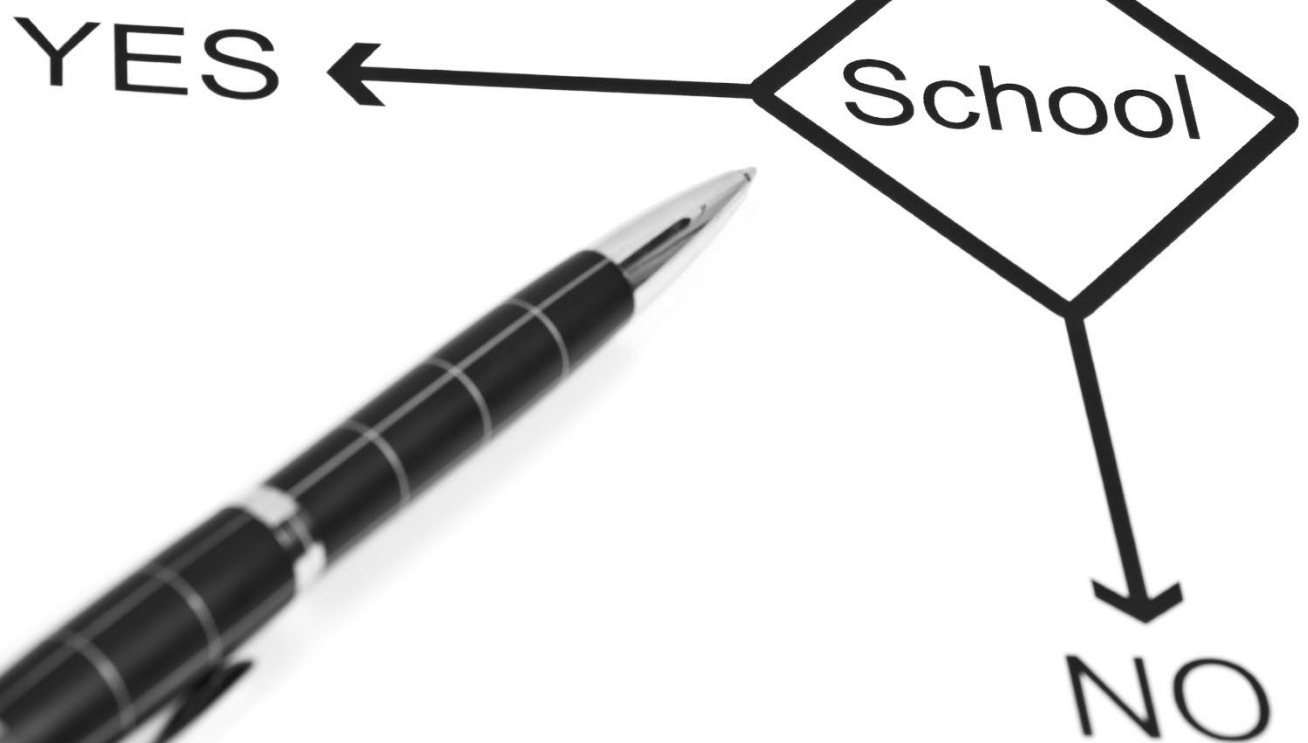
Rapport, 2024

ISBN: 978-82-578-1018-4

DEPARTMENT OF SOCIOLOGY

UNIVERSITY OF BERGEN

BOX 7802, 5020 BERGEN

Nøkkeltallrapport Bergen: Elevers erfaringer med og meninger om valg av videregående skole

Katharina Sass, Sarah Christin Aga, Thomas Lorentzen

Sosiologisk Institutt, UiB, April 2024

UNIVERSITETET I BERGEN

Innholdsfortegnelse

1. Innledning og sammendrag	3
2. Hvem har svart? Oversikt over bakgrunnsvariablene hos respondentene	6
3. Erfaringer med valg av videregående skole.....	10
4. Hva er viktig for valget?	12
5. Hva mener elevene om enhetsskoleprinsippet og om inntakssystemet?	16
6. Hva mener elevene om privatskoler som alternativ?	20
7. Hvordan henger svarene sammen med karaktersnitt, sosial og etnisk bakgrunn og kjønn?	22
<i>7.1 Opplevelse av rettferdighet</i>	<i>22</i>
<i>7.2 Oppslutning om enhetsskolen</i>	<i>26</i>
<i>7.3 Meninger om karakterkonkurransen.....</i>	<i>29</i>
<i>7.4 Meninger om privatskoler</i>	<i>34</i>
8. Konklusjon.....	37

1. Innledning og sammendrag

Hva er viktig for elevene når de søker seg til en videregående skole? Hvordan opplever elevene i norske byer denne overgangen? Hva mener de om skolesystemet og skolepolitikk? Og i hvilken grad henger erfaringene og meningene sammen med elevers sosiale og etniske bakgrunn eller kjønn? Dette var noen av forskningsspørsmålene som dannet utgangspunktet for spørreundersøkelsen om valg av videregående skole, som ble gjennomført ved 13 offentlige videregående skoler i Bergen kommune fra uke 2 til 14 i 2023, i samarbeid med Vestland fylkeskommune.

Alle videregående skoler i Bergen kommune, unntatt Åsane VGS, var med i undersøkelsen. Skolene ble bedt om å gi alle elever i VG1 anledning til å svare på spørreskjemaet. Den totale responsraten var på 47%. Elever som gikk på studiespesialisering var litt overrepresenterte med en responsrate på 53%, mens elever som gikk på yrkesfag var litt underrepresenterte med en responsrate på 35% (se Aga et al., 2024, for mer informasjon om utvalget). Elever som går på privatskoler, var ikke med i undersøkelsen.

I denne rapporten blir hovedresultatene fra spørreundersøkelsen lagt frem. Et resultat er at det er stor variasjon blant motivasjonene for å velge ulike skoler. Mange ønsker seg en skole i nærheten av der de bor eller å kunne være sammen med venner fra ungdomsskolen, mens noen ønsker å gå på skole i sentrum. Få er opptatt av å kunne være med på en russebuss, og en del er opptatt av skolens rykte og foreldrenes mening om skolen.

Når det gjelder den sosiale og etniske sammensetningen på skolene, ser vi at elevene i mindre grad oppgir dette som viktig for valget. Når de blir spurt direkte om hvorvidt de ønsker å gå på skole sammen med elever som har både gode og dårlige karakterer, som kommer fra rike og fattige familier, eller som har andre morsmål enn norsk, svarer store flertall bekræftende på dette. Det kan altså se ut som om de fleste elever støtter idealet om enhetsskolen, i den forstand at de mener at videregående skoler bør være blandete i forhold til sosial og etnisk bakgrunn og faglig nivå. Dette er ikke overraskende, med tanke på at enhetsskoleprinsippet har preget norsk skolepolitikk i lang tid (Sass, 2022; Wiborg, 2009). Det står i opplæringsloven, §8-2, at elevene i den norske skolen ikke permanent skal deles opp etter «faglig nivå, kjønn eller etnisk tilhør». Et stort flertall av elevene ser ut til å støtte dette prinsippet. Et flertall av elevene (62%) mener også at skoler bør være gratis, og 47% mener at skoler helst skal være offentlige.

Samtidig er det åpenbart at karakterkonkurransen i inntaket til videregående skole har høy legitimitet og at den preger overgangs- og valgprosessen. 57,7% av respondentene mener at de med de beste karakterene bør få lov til å komme inn først, om en skole har flere søkere enn plasser. 63% mener at bosted ikke skal ha noe å si for hvem som kommer inn på skolen. 58% oppgir at de er veldig enige i utsagnet «Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig». Et stort flertall oppgir også at de var opptatt av karakterer på slutten av ungdomsskolen, siden karakter er viktig for hvilken skole en kan velge. 76,2% oppgir at de sjekket hvilke karakterer som var nødvendige for å kunne komme inn på den skolen som de ønsket seg.

Likevel er 56% av elevene veldig eller litt enige i at de skulle ha ønsket at karakterene deres *ikke* hadde hatt noe å si for hvilken skole de kunne velge. Dette kan muligens henge sammen med at elevene opplever karakterpresset som en belastning. Dette har vi ikke spurt dem om direkte, men fra andre undersøkelser vet vi at en økende andel elever opplever stress i forbindelse med skolen og at dette stresset øker mot slutten av ungdomsskolen (Bakken, 2022, 20; NOVA, 2021, 14). Bekymringer om karakterer og om å komme inn på «rett» videregående skole tar mye plass (Eriksen et al., 2017, 61-68, 94-95). Selv om også elevene som har deltatt i vår undersøkelse åpenbart har mye karakterfokus, mener 60% av respondentene at de hadde valgt den samme videregående skolen hvis karakterer ikke hadde hatt noe å si.

Vi vet, fra mange tiår med forskning, at karakterer henger sammen med elevers bakgrunn (Knudsen, 2021). Karakterer er ikke et nøytralt måleinstrument for innsats eller evner, men blir påvirket av utdanningsressurser og økonomisk kapital i hjemmet og av elevers kjønn (Andersen & Hansen, 2012; Elstad & Bakken, 2015; Grøgaard & Arnesen, 2016; Hansen, 2011). Ikke-vestlig innvandrerbakgrunn korrelerer også ofte med lavere karakterer, men en del av denne effekten forsvinner når en kontrollerer for foreldrenes utdanning og økonomiske situasjon (Hansen, 2005). På grunn av disse sammenhengene medfører karakterkonkurranse i inntaket til videregående skole nødvendigvis at skolene blir mer homogene, ikke bare med tanke på elevers faglige nivå, men også med tanke på deres sosiale og etniske bakgrunn og kjønn. Sammenlignet med andre mulige inntaksmodeller, der karakterer har mindre eller ingenting å si, fører karakterkonkurranse til størst segregering (Serediak & Helland, 2020). Det er dermed åpenbart at den store støtten som uttrykkes for enhetsskoleprinsippet til en viss

grad står i et spenningsforhold med støtten for karakterkonkurransen. Når enkelte skoler utelukkende tar inn elever med toppkarakterer, sier det seg selv at elevmassen ikke speiler hele befolkningen. Meningene som kommer til uttrykk her, er derfor motsetningsfulle.

Det er også interessant å se hvordan svarene fordeles mellom ulike grupper av elevene. Selv om det ikke legges frem noen analyser av kausale årsakssammenhenger her, inneholder siste del av rapporten noen krysstabeller som kan gi pekepinn i forhold til dette. Kort oppsummert kan en si at både den økonomiske situasjonen i familien og familiens kulturelle kapital (slik som antall bøker i hjemmet eller foreldrenes utdanningsnivå) ser ut til å korrelere med elevers erfaring av rettferdighet og meninger om skolepolitikk. Elever som er fra hjem med mindre kulturell og økonomisk kapital har opplevd prosessen rundt skolevalget som noe mindre rettferdig. Elever med dårligere karakterer og elever med innvandrerbakgrunn opplever prosessen også oftere som mindre rettferdig, er mer skeptiske til karakterkonkurransen, og støtter enhetsskoleprinsippet i større grad. Dette tyder på at karakterer som seleksjonsverktøy ikke har like stor støtte blant alle elever. Karakterkonkurransen har størst støtte blant elever som selv er i en privilegert posisjon.

Til slutt er det også verdt å merke seg at kjønnsforskjellene på enkelte områder er store: Betydelig flere jenter enn gutter mener at alle elever bør ha like sjanser i skolevalget, uavhengig av karakter. Flere av jentene enn av guttene er også usikre på dette. Blant guttene mener bare 17,5% at alle bør ha like sjanser, mens 68% av guttene er positive til karakterkonkurransen. I tillegg er jentene mye mer tilbøyelige enn guttene til å støtte enhetsskolen, i form av skoler som blander rike og fattige elever, elever med ulike morsmål, og elever med ulike karaktersnitt. Dette kan ved første øyekast synes paradoksalt, siden guttene også i snitt har dårligere karakterer enn jentene, og dermed har lavere sannsynlighet til å tjene på karakterseleksjon. Disse funnene kan muligens sees i sammenheng med en del forskning som dokumenterer en økende politisk motsetning mellom kvinner og menn, der kvinner står lengre på venstresiden og menn lengre på høyresiden (Campbell, 2017; Sass & Kuhnle, 2023). Enhetsskoleprinsippet har som kjent historisk sett vært viktig for den norske politiske venstresiden, mens betydningen av karakter som seleksjons- og motivasjonsverktøy har blitt understreket av aktører på høyresiden gjennom lang tid (Sass, 2022, 106-111).

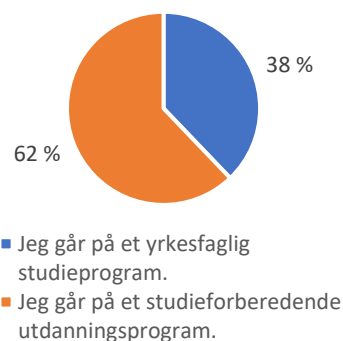
I det følgende blir det først lagt frem en rekke nøkkeltall basert på ulike deler av spørreundersøkelsen. I del 7 av rapporten diskuteres hvordan opplevelse av rettferdighet,

oppslutning om enhetsskolen, meninger om karakterkonkurranse og meninger om privatskoler varierer mellom ulike grupper.

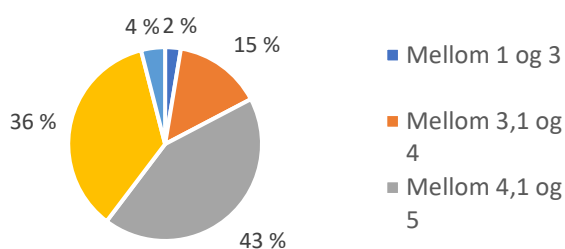
2. Hvem har svart? Oversikt over bakgrunnsvariablene hos respondentene

Blant respondentene som har svart på undersøkelsen, går 37,9% på et yrkesfaglig studieprogram, mens 62,1% går på et studieforberedende utdanningsprogram. Blant alle VG1 elever i Bergen er andelen yrkesfagelever 48%, mens andelen som går studieforberedende program er 52%. Dette innebærer at elever som går studieforberedende program er noe overrepresentert i undersøkelsen (se Aga et al., 2024).

Figur 1: Hvilket studieprogram går du på?

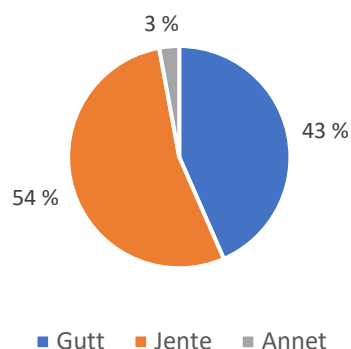
Figur 2: Hva var ditt omtrentlige karaktersnitt da du gikk ut av 10. klasse?

35,7% av respondentene hadde et karaktersnitt mellom 5,1 og 6 fra ungdomsskolen, 43% hadde et snitt mellom 4,1 og 5, 14,7% hadde et snitt mellom 3,1 og 4 og bare 2,6% hadde et snitt som var dårligere enn 3.

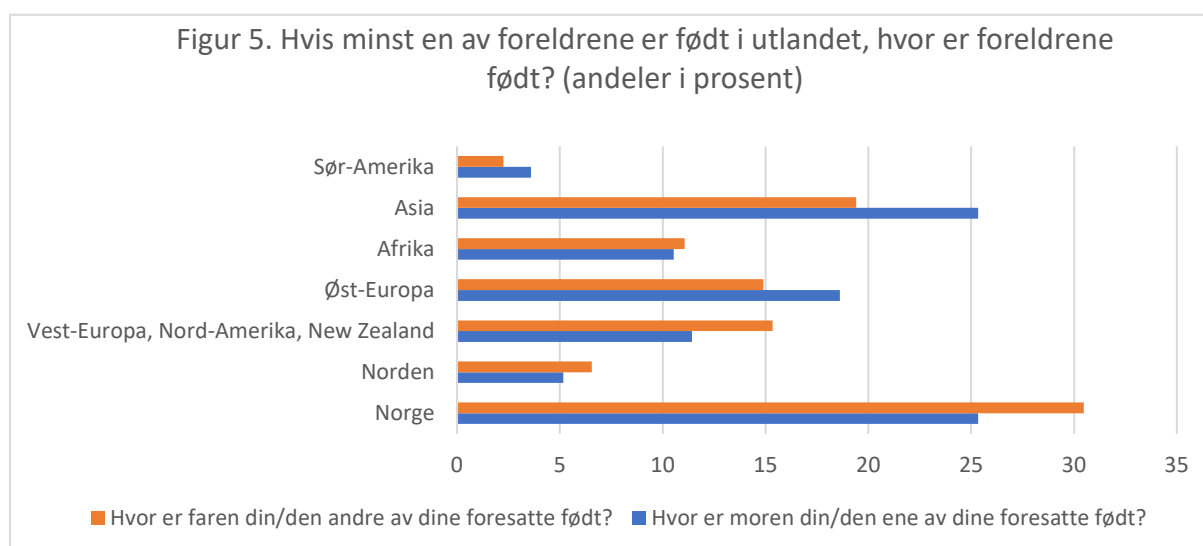
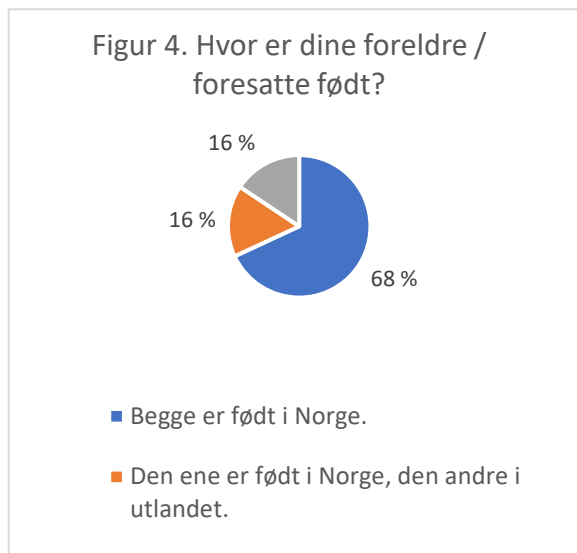
43,4% av respondentene er gutter, mens 53,7% er jenter, og 2,9% oppgir et annet kjønn. Jenter er dermed noe overpresentert i utvalget.

Figur 3: Hvilket kjønn har du?

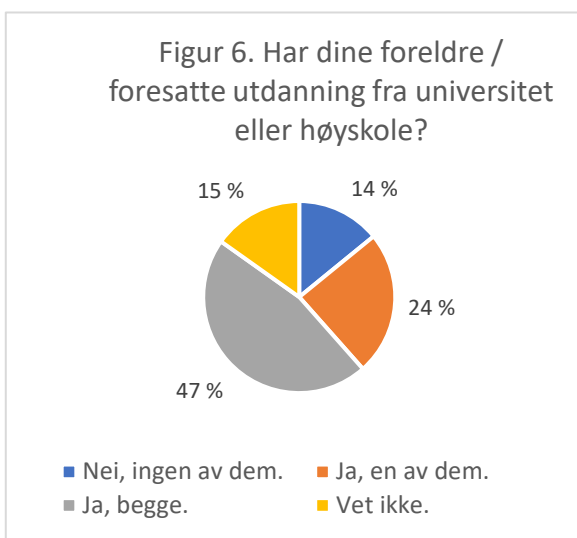

68,1% av respondentene svarer at begge foreldre er født i Norge. Hos 16,3% er en forelder født i Norge og en i utlandet, mens 15,6% har to foreldre som er født i utlandet.

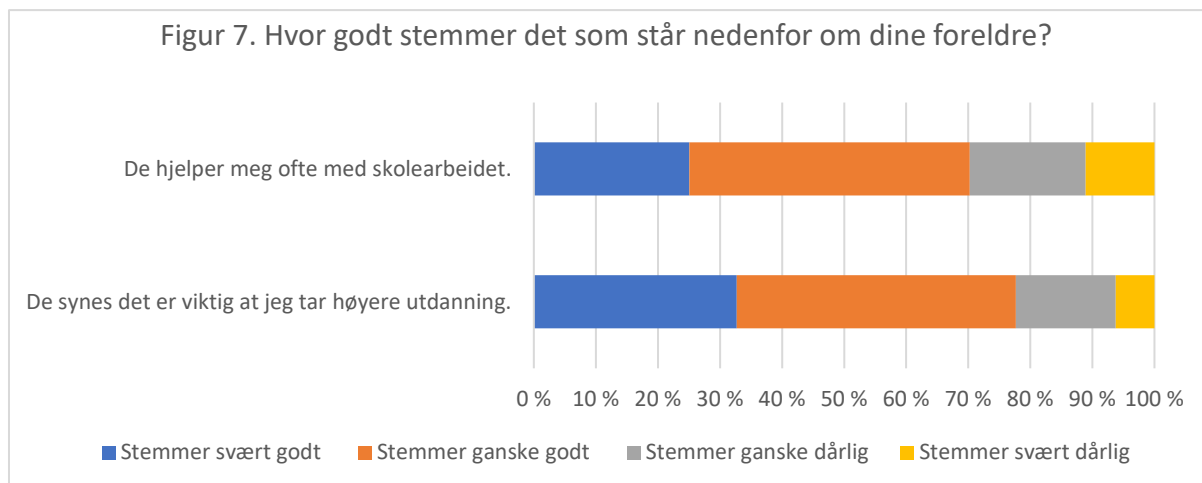
Blant dem som har enten en eller to foreldre født i utlandet, er det flest som har foreldre født i Asia eller Øst-Europa, men også en stor andel med foreldre fra Vest-Europa/Nord-Amerika/New Zealand eller Afrika.

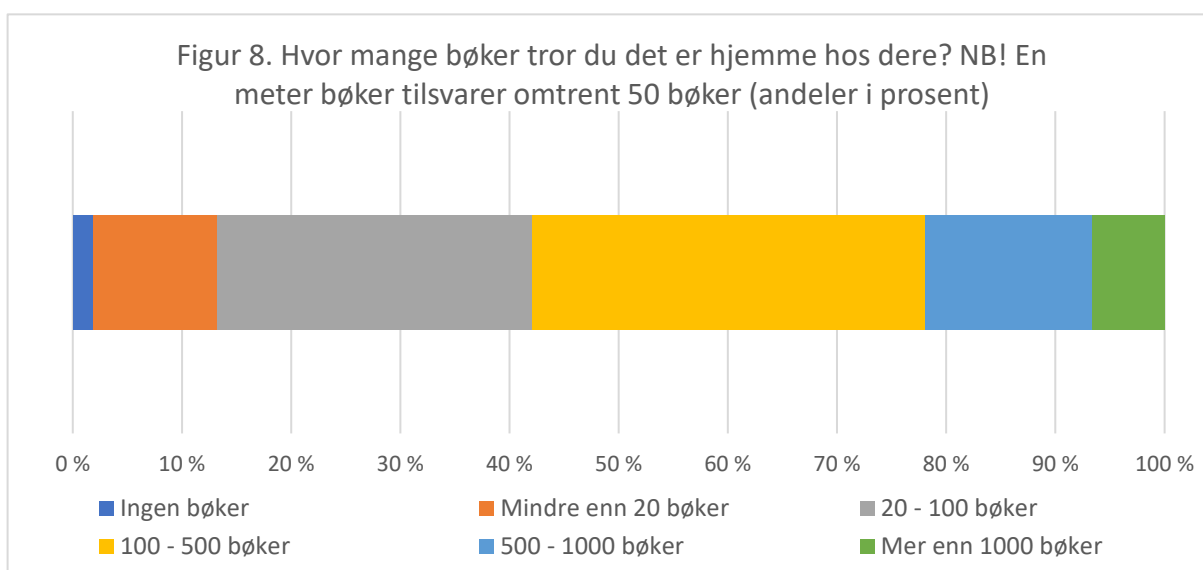
14,1% oppgir at ingen av deres foreldre eller foresatte har tatt utdanning fra universitet eller høyskole. 24,4% har en forelder som har tatt høyere utdanning, mens 46,4% har to foreldre som har tatt høyere utdanning. 15,2% oppgir at de ikke vet dette.

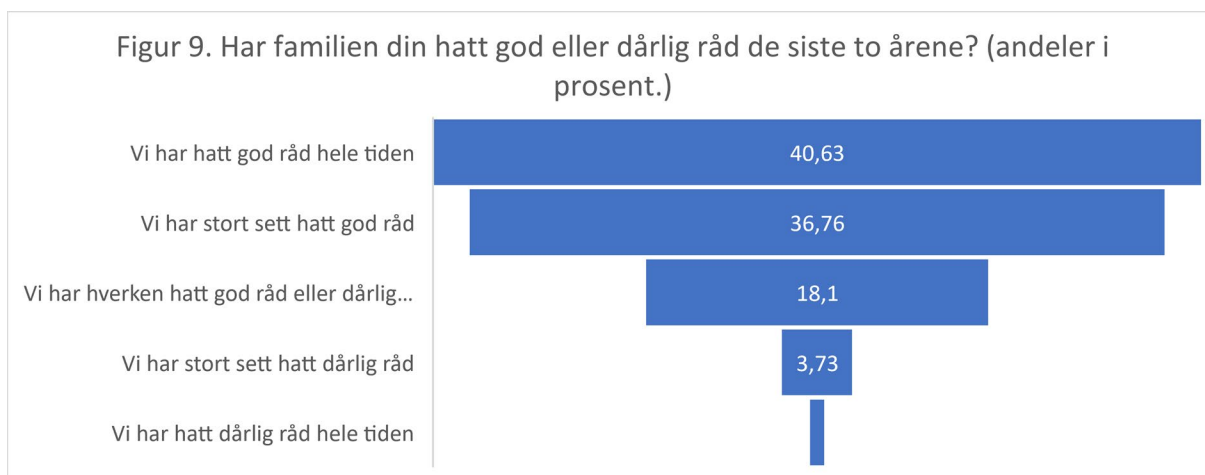
Vi ser også at en høy andel av respondentene oppgir at foreldrene deres ofte hjelper med skolearbeidet og synes at det er viktig at barnet tar høyere utdanning. Likevel finnes det et betydelig mindretall blant respondentene som oppgir at dette stemmer svært dårlig eller ganske dårlig om deres foreldre.

Å spørre om antall bøker i hjemmet er en vanlig måte å måle størrelsen av den kulturelle kapitalen, eller utdanningsressursene, i familien på (Bakken et al., 2016; 24-25; Sieben & Lechner, 2019). Vi ser at svarene fordeles bredt. Bare 1,9% oppgir at de har ingen bøker hjemme, mens 11,3% oppgir at det finnes mindre enn 20 bøker hjemme. 28,9% estimerer at det finnes cirka 20 til 100 bøker, 36% anslår at det er 100 til 500 bøker, og 15,3% oppgir at det finnes mellom 500 og 100 bøker hjemme hos dem. 6,6% tror at det finnes mer enn 1000 bøker i deres hjem.

Når det kommer til familieøkonomi, så oppgir 40,6% at familien deres har hatt god råd hele de siste to år. 36,8% oppgir at familien har stort sett hatt god råd. 18,1% oppgir at familien har hverken hatt god råd eller dårlig råd, mens 3,7% tenker at familien har stort sett hatt dårlig råd. 0,8% sier at familien har hatt dårlig råd hele tiden.

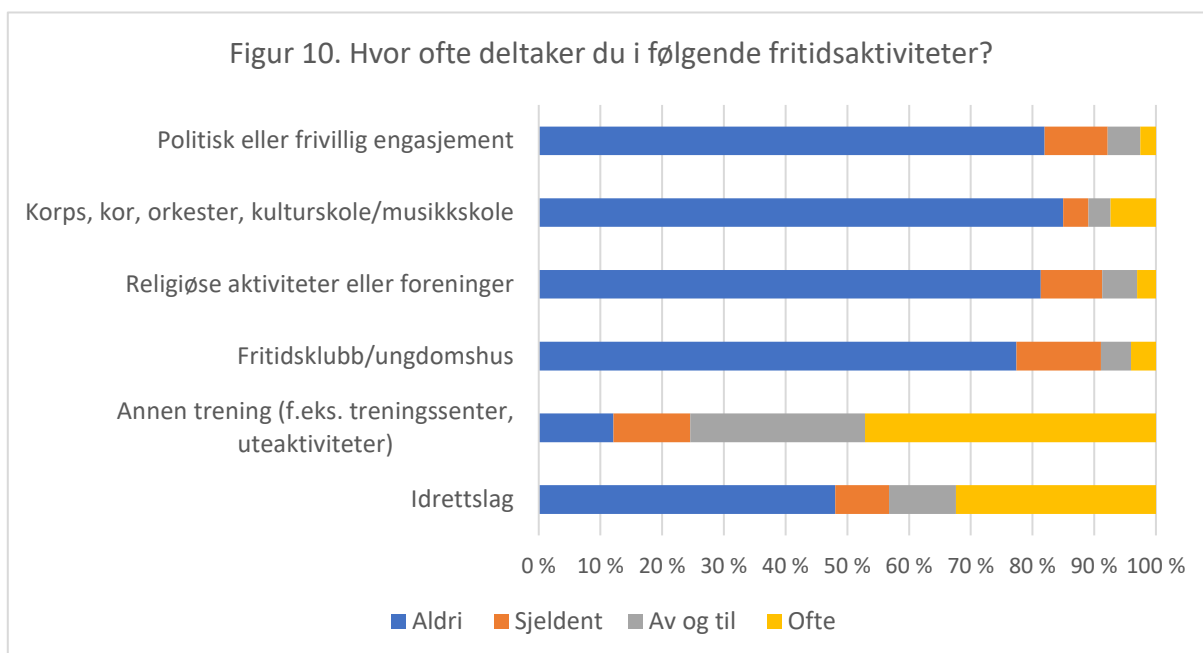
I tillegg til å be respondentene om en subjektiv vurdering av familiens økonomiske situasjon, har vi også stilt noen mer objektive spørsmål. Her har vi brukt samme spørsmål som Ungdataundersøkelsen (Bakken et al., 2016, 26).

Vi har altså spurt om hvorvidt familien eier bil (en eller flere), hvorvidt eleven har eget soverom, hvor mange ganger eleven har reist på ferie med familien i løpet av det siste året, og hvor mange datamaskiner eller nettbrett familien har. I tillegg har vi lagt til et spørsmål om hvorvidt familien eier en hytte. Vi legger ikke frem svarfordelinger på disse variablene her, siden de ikke er så interessante i seg selv.

Sammen med det subjektive spørsmålet om familiens økonomiske situasjon, har disse variablene dannet utgangspunkt for en skala som måler familieøkonomien. Chronbachs alpha er et mål for den interne reliabiliteten for en sammensatt skala. For denne skalaen er alpha 0,6, noe som regnes som akseptabelt. For lettere kunne presentere skalaen i krysstabellene som legges frem i kap. 7 av denne rapporten, har vi delt den inn i fire verdier. De 25% som scorer lavest på familieøkonomi er gitt verdien 1, de 25% neste verdien 2 osv. I motsetning til Bakken et al. (2016, 28-29) har vi ikke konstruert noe samlemål på sosioøkonomisk bakgrunn, men holder familieøkonomi-indeksen og variabler om utdanning, eller kulturell kapital,

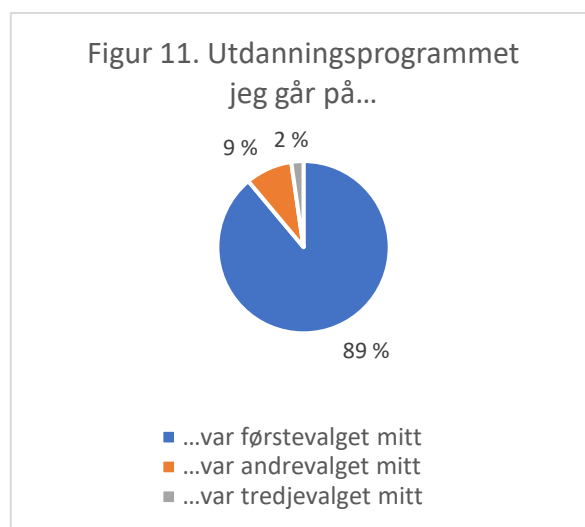
adskilt. Grunnen til dette er at vi tror at effektene av kulturell kapital og økonomisk kapital kan være forskjellige, og at det gir mening fra et teoretisk perspektiv å vurdere disse hver for seg.

Til slutt har vi også spurt respondentene om deres fritidsaktiviteter. Her ser vi at trening i idrettslag eller på andre måter er relativt vanlig, mens politisk eller frivillig engasjement og religiøse aktiviteter er relativt uvanlige. Det finnes en liten gruppe som ofte deltar i korps, kor, orkester eller kulturskole/musikkskole, men mer enn 80% deltar heller aldri i slike aktiviteter.

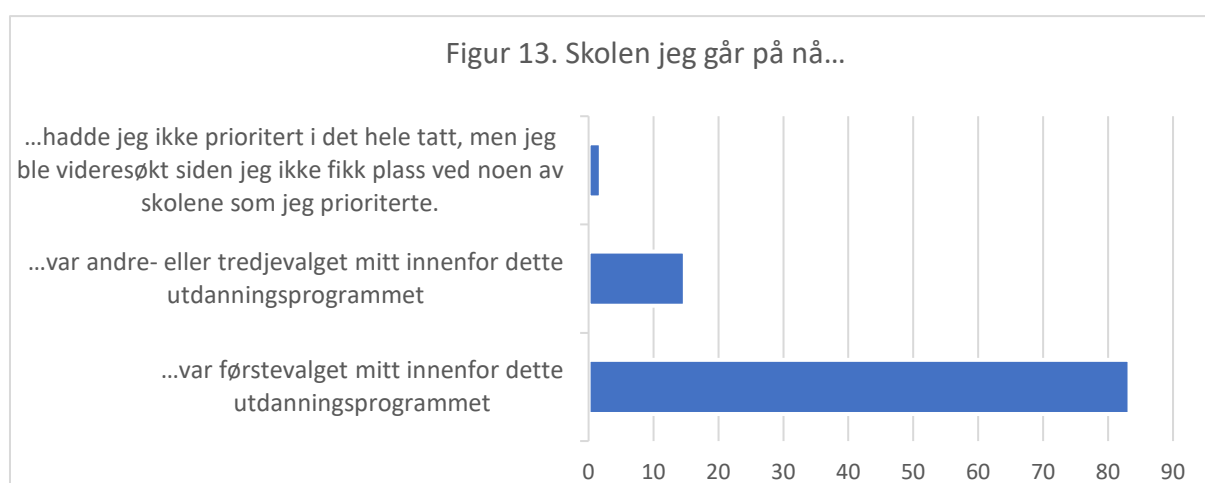
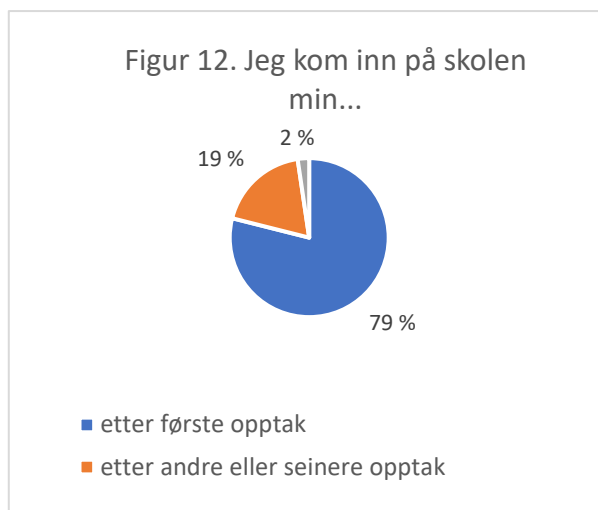

3. Erfaringer med valg av videregående skole

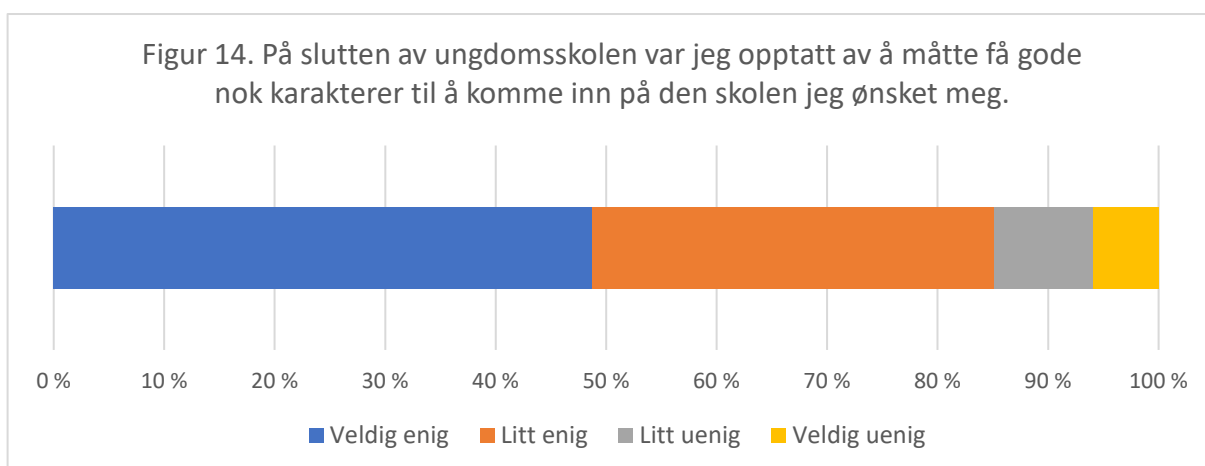
Når det gjelder selve valgprosessen, kan en konstatere at de fleste respondenter kom inn på en av skolene som de hadde prioritert i søknaden. 88,9% av respondentene går også på utdanningsprogrammet som var førstevalget deres, 8,8% går på utdanningssystemet som var andrevalget deres og 2,3% går på utdanningssystemet som var tredje valget deres.

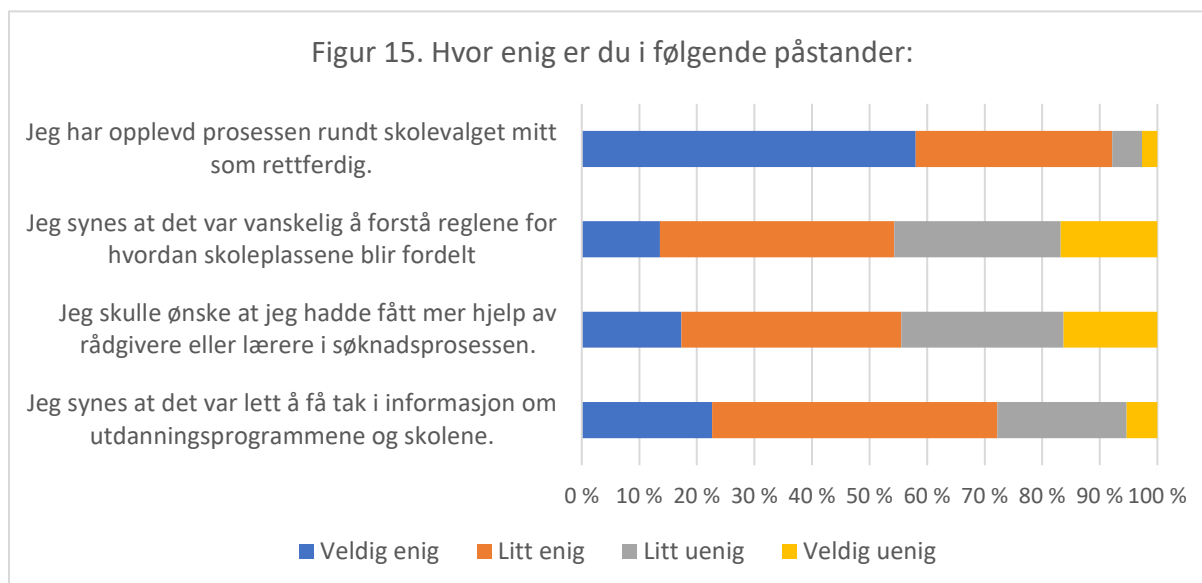
78,9% kom inn på skolen sin etter første opptak, 18,7% etter andre opptak, og 2,3% gjennom opptak for søkere med fortrinnsrett. 83,3% av respondentene går på skolen som var førstevalget deres innenfor utdanningsprogrammet, 14,8% fikk oppfylt andre- eller tredjevalget og 1,8% ble videresøkt til skoler de ikke hadde prioritert i det hele tatt.

48,7% av respondentene svarer «veldig enig» og 36,4% svarer «litt enig» på spørsmålet om hvorvidt de på slutten av ungdomsskolen var opptatt av å få gode nok karakterer til å komme inn på den videregående skolen som de ønsket seg. Bare 8,9% var «litt uenige» og 5,9% var «veldig uenige» med dette. De fleste angir altså at de var opptatt av karakterer til en viss grad.

58% oppgir at de er veldig enige i utsagnet «Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig», mens 34% er litt enige, 5,2% litt uenige og 2,7% veldig uenige i dette. Det kan altså se ut som om prosessen i all hovedsak har høy legitimitet blant respondentene. 22,6% er veldig enige og 49,6% litt enige i at det «var lett å få tak i informasjon om utdanningsprogrammene og skolene», mens 22,4% er litt uenige og 5,4% veldig uenige i dette. Flertallet synes altså at informasjon om skolene og utdanningsprogrammene er lett tilgjengelig.

Samtidig oppgir 13,6% at de er veldig enige i påstanden om at det var «vanskelig å forstå reglene for hvordan skoleplassene blir fordelt». 40,7% er litt enige i dette. Et flertall av respondentene synes altså at inntakssystemet i Vestland er noe vanskelig å forstå. 28,9% er litt uenige og 16,8% veldig uenige i at reglene er vanskelig å forstå. Et flertall støtter også utsagnet «Jeg skulle ønske at jeg hadde fått mer hjelp av rådgivere eller lærere i søknadsprosessen». 17,3% er veldig enige og 38,2% litt enige i dette, mens 28,2% er litt uenige og 16,3% veldig uenige.

4. Hva er viktig for valget?

Blant påstandene om hva som var viktig for respondentene når de valgte skolene som de prioriterte i søknadene sine, er det noen få som får særlig høy oppslutning:

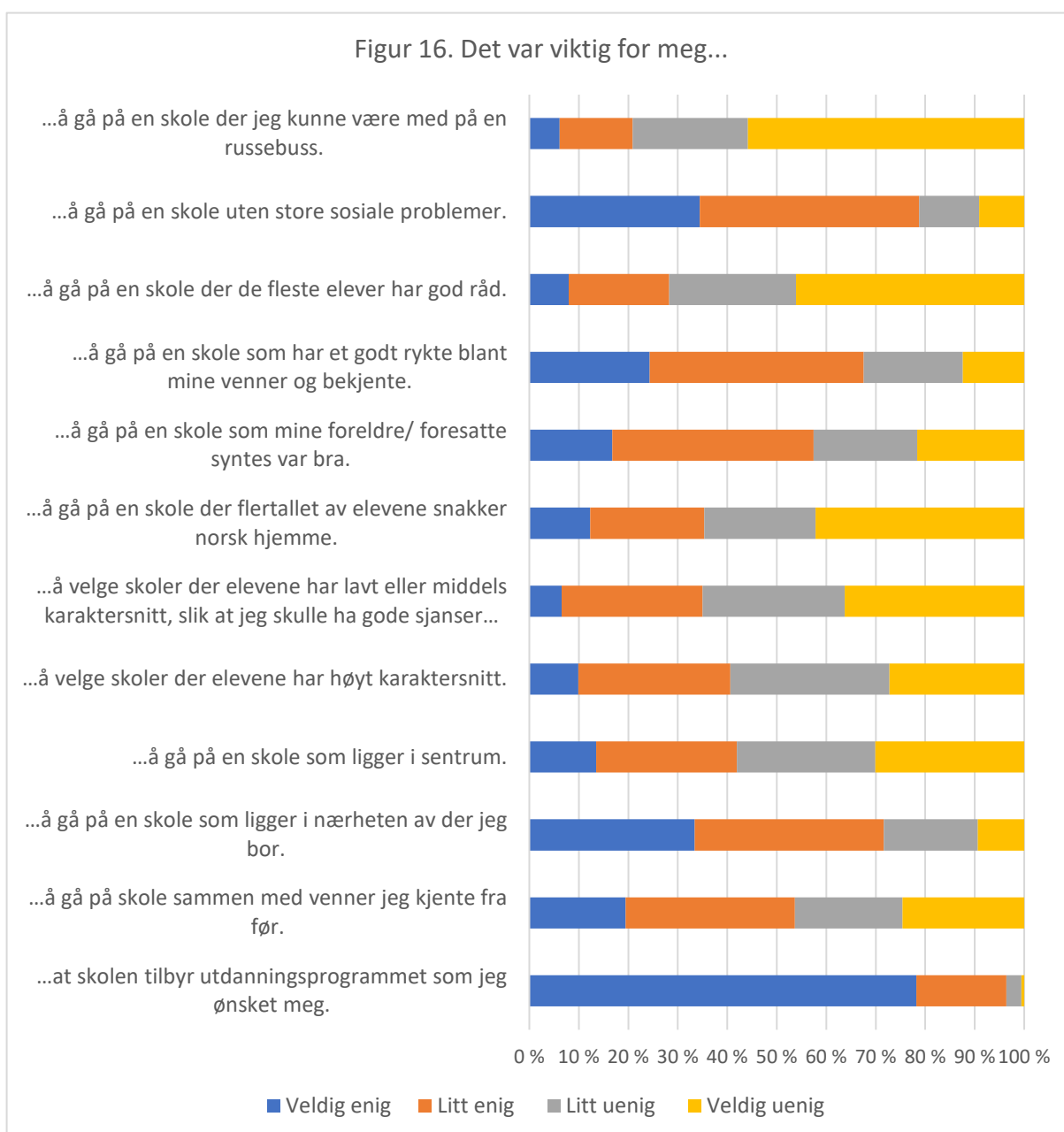
- 78,2% av respondentene er veldige enige og 18,2% litt enige i at skolene de prioriterte skulle tilby **utdanningsprogrammet som de ønsket seg**. Bare 3% var litt uenige og 0,6% veldig uenige i dette.
- 34,5% av respondentene er veldig enige og 44,3% litt enige i at det var viktig å gå på en skole **uten store sosiale problemer**. 12,1% er litt uenige og 9,1% veldig uenige i dette.
- 33,4% av respondentene er veldig enige og 38,2% litt enige i at det var viktig å gå på en skole som ligger **i nærheten av der de bor**. 19% er litt uenige og 9,4% veldig uenige i dette.
- 24,3% av respondentene er veldige enige og 43,2% litt enige i at det var viktig å gå på en skole som har et **godt rykte blant deres venner og bekjente**. 20% er litt uenige og 21,6% veldig uenige i dette.

På noen av de andre variablene er respondentene mer delte. Det gjelder følgende:

- 19,4% av respondentene er veldige enige, og 34,2% litt enige i at det var viktig å gå på skole sammen med **venner de kjente fra før**. 21,7% er derimot litt uenige og 24,6% veldig uenige i dette.
- 16,7% er veldige enige og 40,7% litt enige i at det var viktig å gå på en skole som deres **foreldre/foresatte syntes var bra**. 21% er derimot litt uenige og 21,6% veldig uenige i dette.
- 13,5% er veldig enige og 28,4% litt enige i at det var viktig å gå på **en skole som ligger i sentrum**. Et flertall er likevel uenig i dette (28% litt uenige og 30% veldig uenige).
- 9,8% er veldige enige og 31% litt enige i at det var viktig å velge **skoler der elevene har høyt karaktersnitt**. Et flertall er uenige i dette (32,1% litt uenige og 27,2% veldig uenige).
- 6,5% er veldig enige og 28,5% litt enige i at det var viktig å velge **skoler der elevene har lavt eller middels karaktersnitt**, slik at de skulle ha gode sjanser for å komme inn. Et flertall er uenige i dette (28,7% litt uenige og 36,3% veldig uenige).

Det finnes også noen påstander der flertallet av respondentene er klart uenige:

- 55,8% av respondentene er veldig uenige og 23,3% litt uenige i at det var viktig å gå på en skole der de **kunne være med på en russebuss**. 14,7% er likevel litt enige og 6,1% veldig enige i dette.
- 46,1% av respondentene er veldig uenige og 25,7% litt uenige i at det var viktig å gå på **en skole der de fleste elever har god råd**. 20,3% er likevel litt enige og 8% veldig enige i dette.
- 42,2% av respondentene er veldig uenige og 22,5% litt uenige i at det var viktig å gå på **en skole der flertallet av elevene snakker norsk hjemme**. Likevel er 23,1% litt enige og 12,3% veldig enige i dette.

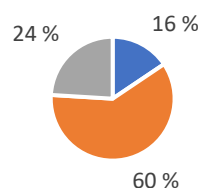

En kan konkludere med at motivasjonene for hvorfor respondentene prioriterer bestemte skoler i søknadene sine varierer en del. En kan likevel konstatere at solide flertall ønsker seg en skole i nærheten av der de bor og uten store sosiale problemer, og vektlegger *ikke* at medelevene skal ha god råd eller snakke norsk hjemme.

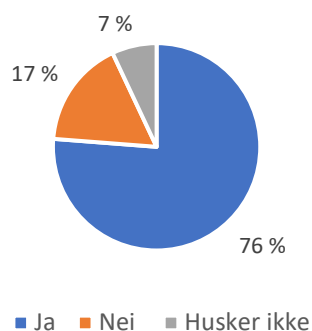
Når det kommer til betydningen av skolens karaktersnitt, er resultatene ikke entydige. Det er uansett interessant at flertallet av respondentene er uenige i at høyt snitt eller lavt/middels snitt ved skolene spiller en viktig rolle for eget valg.

Karakterer spiller nok likevel en viss rolle for valget. 76,2% av respondentene oppgir at de sjekket hvilke karakterer som trengtes for å komme inn på de ulike skolene før de bestemte seg. 16,8% sjekket ikke dette og 7% oppgir at de ikke kan huske hvorvidt de sjekket dette. Videre oppgir 15,6% at de hadde valgt en annen skole om karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvor de kunne komme inn. 60,4% sier at dette ikke hadde gjort noe forskjell, mens 24% er usikre hvorvidt de hadde søkt annerledes om karakterer ikke hadde hatt noe å si.

Figur 17. Hadde du søkt på en annen skole om karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvor du kunne komme inn?

Figur 18. Jeg sjekket hvilke karakterer som trengtes for å komme inn på de ulike skolene før jeg bestemte meg.

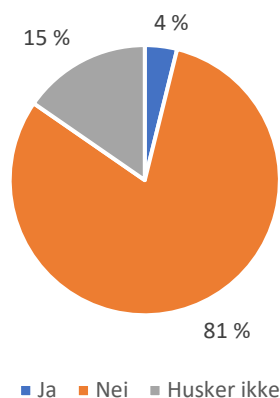

Ryktet til skolen blir også lagt vekt på av mange. Men det er åpenbart at resultater av Elevundersøkelsen, som omhandler for eksempel mobbing og læringsmiljø ved ulike skoler og dermed gir informasjon om skolen, ikke spiller noe nevneverdig rolle for valgene som tas.

Bare 3,9% av respondentene oppgir at de sjekket resultater av Elevundersøkelsen før de søkte, mens 80,8% ikke sjekket dette. Elevundersøkelsen fungerer altså ikke som informasjonskilde for de fleste.

En må da anta at det som oppfattes som skolens «rykte» i større grad er basert på samtaler med venner og betjente heller enn på offentlig tilgjengelige data.

Figur 19. Jeg sjekket resultater av Elevundersøkelsen (f.eks. om mobbing eller læringsmiljø) før jeg søkte.

5. Hva mener elevene om enhetsskoleprinsippet og om inntakssystemet?

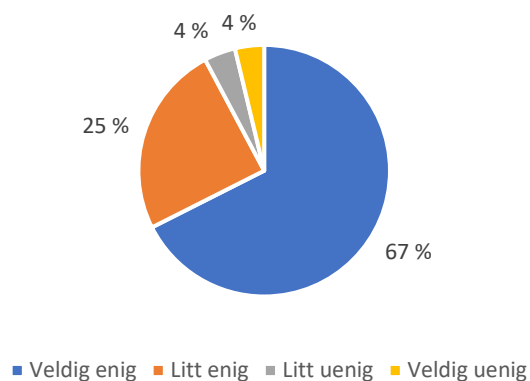
Blant spørsmålene som omhandler skolepolitikk, er det særlig en påstand som utmerker seg ved at et overveldende flertall av respondentene støtter den. Det er påstanden om at man på skolen bør bli kjent med ungdommer som kommer fra både rike og fattige familier.

Bare 4% av respondentene er litt uenige og 3,8% veldig uenige i denne påstanden.

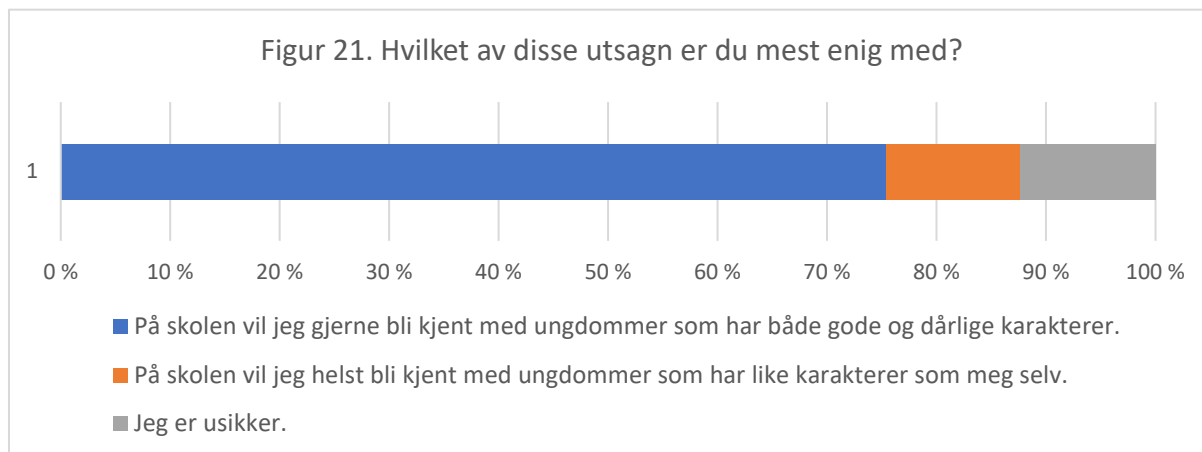
Ideen om at ungdommer bør blandes på tvers av sosioøkonomisk klassebakgrunn har altså

stor støtte blant respondentene. Dette er et viktig element i enhetsskoleprinsippet, som har preget utviklingen av skolesystemet i Norge helt siden slutten av 1800-tallet, og som åpenbart fortsatt har stor legitimitet.

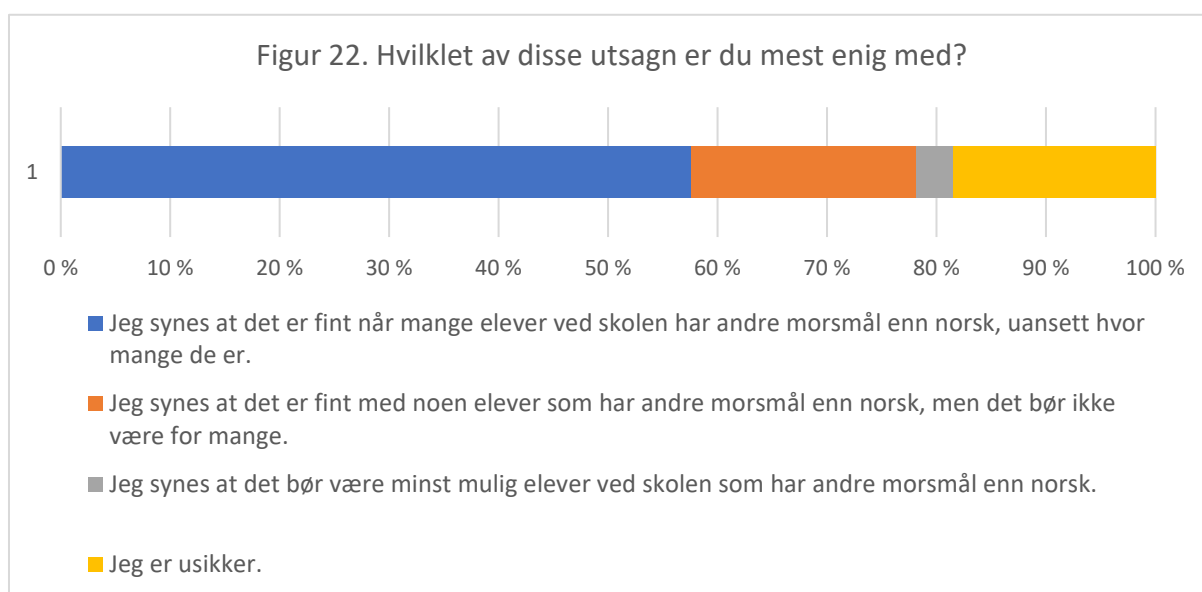
Figur 20. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: På skolen bør man bli kjent med ungdommer som kommer fra både rike og fattige familier.

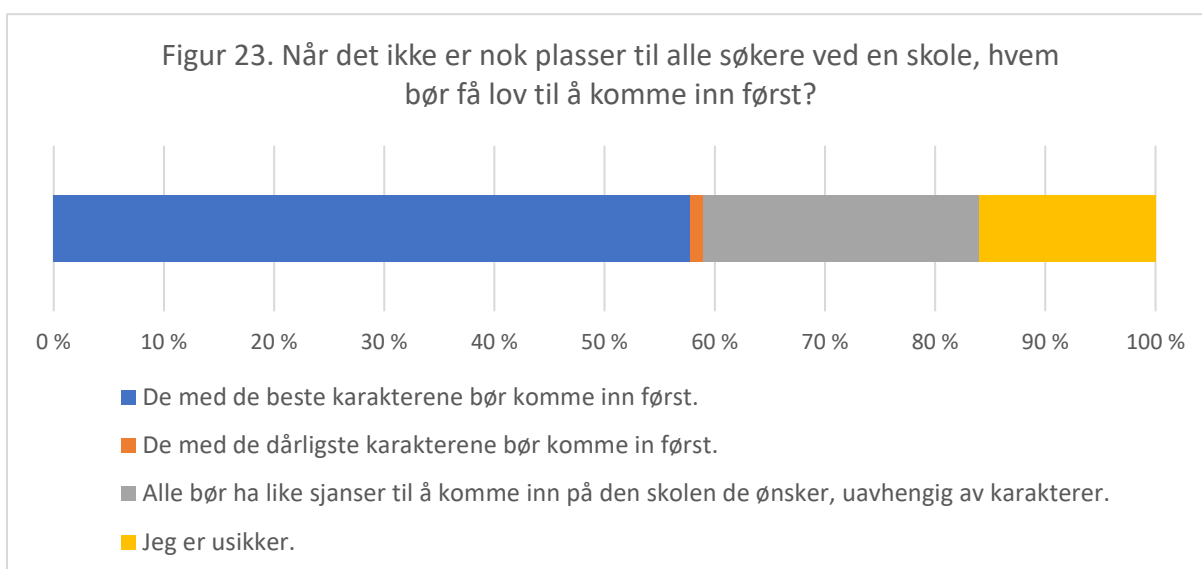
Støtten til enhetsskoleprinsippet er også stor når spørsmålene dreier seg om henholdsvis karakterer og morsmål blant medelevene. Hele 75,4% av respondentene svarer at de på skolen gjerne vil bli kjent med ungdommer som har både gode og dårlige karakterer, mens bare 12,2% oppgir at de helst vil bli kjent med ungdommer som har like karakterer som dem selv, og 12,4% er usikre.

57,6% av respondentene mener at det er fint når mange elever ved skolen har andre morsmål enn norsk, uansett hvor mange de er. 20,5% synes at det er fint med noen elever som har andre morsmål, så lenge det ikke er for mange. Bare 3,4% mener at det bør være minst mulig elever ved skolen som har andre morsmål enn norsk, og 18,5% oppgir at de er usikre.

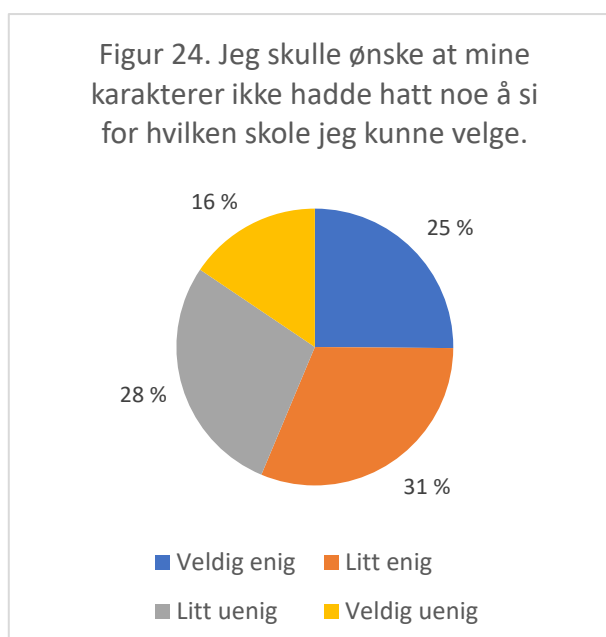

Til tross for at respondentene ønsker seg blandete skoler både med tanke på karakterer, familieøkonomi og etnisitet, støtter de fleste også karakterkonkurransen i inntaket til videregående. 57,7% mener at søkerne med de beste karakterene bør komme inn først, hvis det finnes flere søkere enn plasser ved en skole. Bare 1,2% mener at de med de dårligste karakterene bør få lov til å velge først. Likevel finnes det et solid mindretall på 25,1% som mener at alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, og at dette bør være uavhengig av karakterer. I tillegg er 16% usikre.

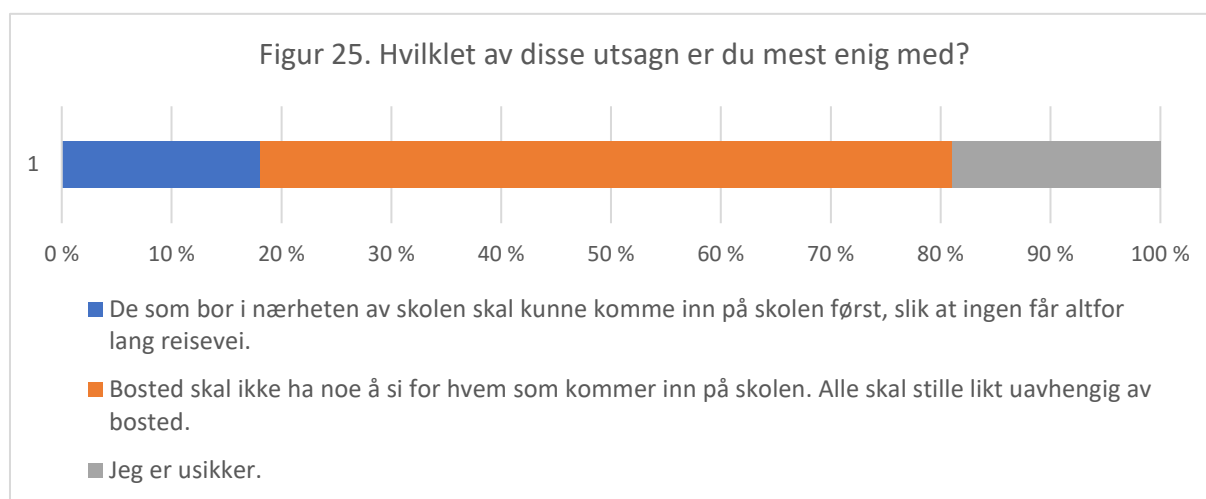

Spør en derimot hvorvidt de skulle ønske at deres egne karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole de kunne velge, er det et flertall som er enig i dette. 25,1% er veldig enige i dette, 31,2% litt enige, 28,1% litt uenige og bare 15,6% veldig uenige.

Dette kan muligens tyde på at et flertall opplever karakterfokusset i ungdomsskolen som stressende og skulle ønske at karakterer ikke var like avgjørende for veien videre. En kan konkludere med at svarene vi får på disse ulike spørsmålene er noe motstridende.

Til slutt har vi også spurt elevene hva de mener om nærskoleprinsippet. Bare 18,1% av respondentene støtter utsagnet om at de som bor i nærheten av skolen skal kunne komme inn på skolen først, slik at ingen får altfor lang reisevei. 63% mener at bosted ikke skal ha noe å si for hvem som kommer inn på skolen, og at alle skal stille likt uavhengig av bosted. 19% er usikre. Et inntakssystem som vektlegger bosted er altså ikke veldig populært blant respondentene lenger, selv om de fleste helst ønsker å gå på en skole i nærheten av der de bor.

Her er det viktig å påpeke at formuleringen er basert på en streng forståelse av nærskoleprinsippet, der elever vil ha prioritert tilgang til den skolen som er nærmest deres hjem. En slik streng fortolkning av nærskoleprinsippet finnes knapt lenger, i hvert fall ikke i de større byene, der karakterkonkurransen er helt avgjørende i de aller fleste inntaksmodellene. Et unntak er Trondheim, der den såkalte 6-km-regelen legger til rette for at elever har prioritert tilgang til videregående skoler som ligger innenfor en 6-km-radius av deres hjem. Likevel konkurrerer elever også i Trondheim basert på karakterer innenfor denne radiusen.

I Hordaland fylke og dermed også i Bergen har det vært karakterbasert skolevalg siden 2005. I 2021 ble det innført et delvis regionbasert inntakssystem i det nye fylket Vestland, med åtte såkalte «nærskoleområder». Bergen er i dag en del av området «Stor-Bergen», som består av Askøy, Austevoll, Bergen, Bjørnafjorden, Osterøy og Øygarden kommune. Innenfor denne regionen konkurrerer elevene basert på karakterer, men alle er garantert en skoleplass innenfor regionen. For elevene som er bosatt innenfor regionen «Stor-Bergen» spiller dette

ingen rolle; de kan søke på alle skoler i byen. Det praktiseres altså ikke noe nærskoleprinsipp i streng forstand i Bergen i dag.

Respondentene ble ikke direkte spurt om det eksisterende regionbaserte inntakssystemet i Vestland, så vi vet ikke hva elevene synes om det. I de kvalitative intervjuene som vi har utført for forskningsprosjektet vårt viste det seg ved flere anledninger at mange ikke hadde hørt om forandringene i inntakssystemet, og dermed ikke visste at de var garantert en skoleplass innenfor «Stor-Bergen». Dette er i tråd med resultatet i spørreundersøkelsen vår, som viser at et flertall av elevene er litt eller veldig enige i at det er vanskelig å forstå reglene for hvordan skoleplassene blir fordelt (se kap. 3 overfor). Vi snakket også med noen elever som hadde opplevd å bli videresøkt til en skole som var langt fra hjemmet deres, og som var frustrerte over det. Basert på denne spørreundersøkelsen kan en ikke si noe mer om hva nøyaktig elevene mener om dagens system, men en kan si at ideen om at en skal kunne søke på skoler lengre borte fra der en bor får stor støtte blant respondentene i Bergen.

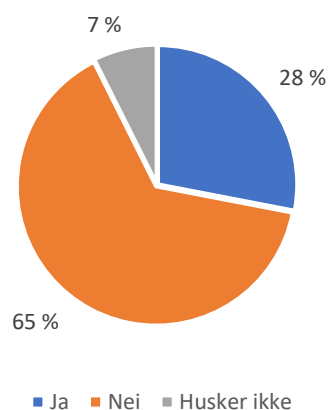
6. Hva mener elevene om privatskoler som alternativ?

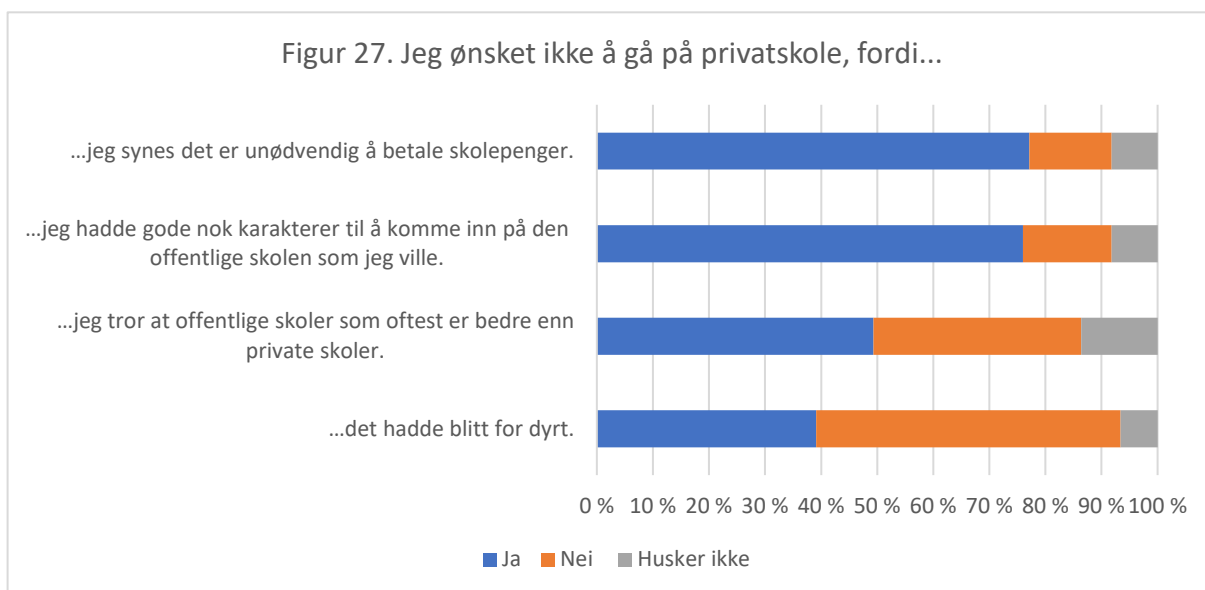
Spørreundersøkelsen ble bare gjennomført ved offentlige videregående skoler i Bergen. Likevel hadde et mindretall blant respondentene (28%) vurdert å søke seg til en privatskole.

Blant mindretallet som har vurdert å gå på privatskole, svarer litt over halvparten (50,9%) at grunnen til dette er at de ønsket seg mye individuell oppfølging. 43,6% ønsket seg å drive med idrett, musikk eller en annen spesialisering og har derfor vurdert privatskole.

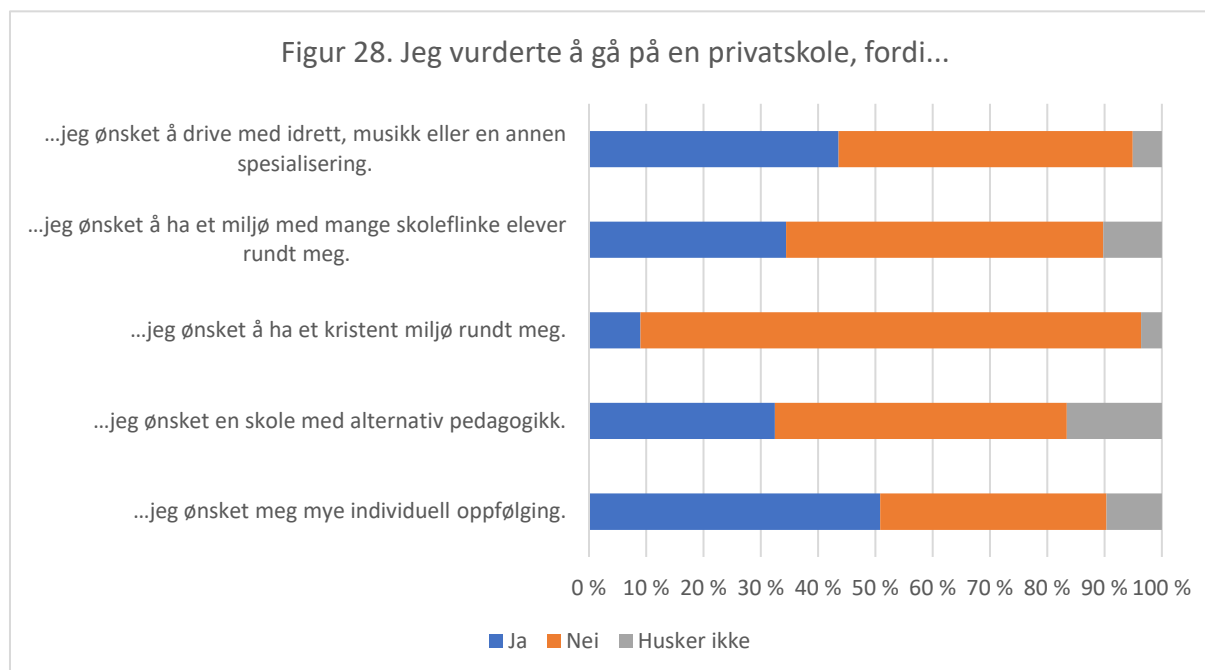
34,4% har vurdert privatskole, fordi de ønsket å ha et miljø med mange skoleflinke elever rundt seg. 32,4% ønsket seg en skole med alternativ pedagogikk og 9% ønsket å ha et kristent miljø rundt seg.

Figur 26. Har du vurdert å gjennomføre ditt videregående løp på en privatskole?

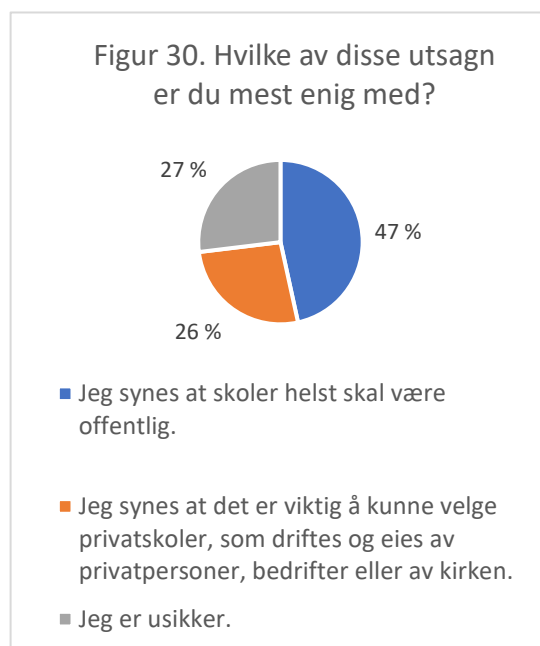
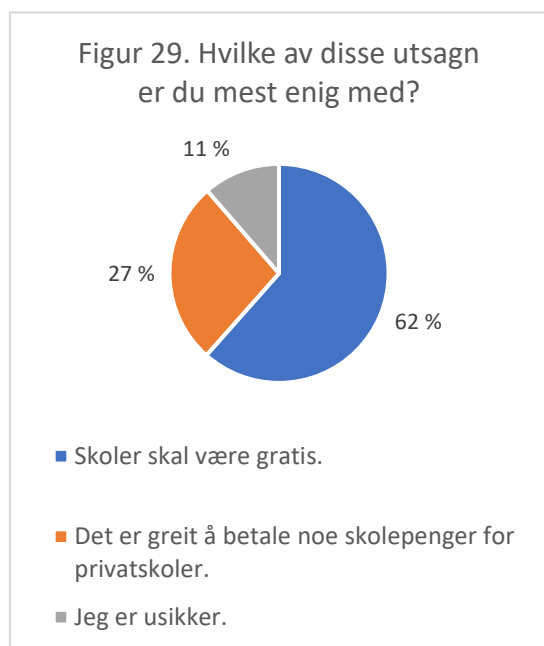

Blant flertallet som ikke har vurdert å søke seg til en privatskole, svarer 77,1% at dette er fordi de synes at det er unødvendig å betale skolepenger. 76% svarer at de hadde gode nok karakterer til å komme inn på den offentlige skolen som de ville og at privatskoler derfor ikke var aktuelle. 49,3% svarer at de tror at offentlige skoler som oftest er bedre enn privatskoler, mens 37,1% svarer nei til dette. 39,1% har ikke vurdert privatskole, fordi det hadde blitt for dyrt, mens 54,3% svarer at dette ikke var grunnen.

En kan konkludere med at den offentlige skolen anses av de fleste respondenter som et tilstrekkelig og ofte bedre alternativ. Et flertall av respondentene mener også at skoler bør være gratis. 46,6% av respondentene svarer at de mener at skoler helst bør være offentlige. Likevel finnes solide mindretall blant respondentene som av ulike grunner har vurdert privatskole selv, som mener at det er greit å betale noe skolepenger, og som synes at det er viktig å kunne velge privatskoler.

7. Hvordan henger svarene sammen med karaktersnitt, sosial og etnisk bakgrunn og kjønn?

Det kan være interessant å se på noen av sammenhengene i datamaterialet, for å kunne si litt mer om hvordan svarene varierer mellom respondenter med ulikt karaktersnitt, sosial og etnisk bakgrunn og kjønn. Vi vil ikke analysere årsakssammenhenger i denne rapporten, men alle korrelasjonene som vises frem i krysstabellene nedenfor er statistisk signifikante (det vil si at kjiqvadrattestene gir en p-verdi nær null). Mulige årsakssammenhenger kan undersøkes nærmere i fremtidig forskning.

7.1 Opplevelse av rettferdighet

Variabelen som omhandler opplevelsen av rettferdighet er viktig, siden den forteller noe om hvor høy legitimitet prosessen rundt skolevalget har blant respondentene. I all hovedsak er

det store flertall i alle grupper som er enige i at prosessen opplevdes som rettferdig. Det er likevel noen interessante forskjeller mellom gruppene. For eksempel ser vi at respondenter med høye karaktersnitt er betydelig mer tilbøyelige til å være veldig enige i at prosessen rundt valg av videregående skole opplevdes som rettferdig, og at denne andelen synker jo lavere karaktersnitt respondenten har.

Tabell 1: Krysstabell mellom opplevelse av rettferdighet og karaktersnitt fra 10. klasse

Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig.	Hva var ditt omtrentlige karaktersnitt da du gikk ut av 10. klasse?					
	Mellom 1 og 3	Mellom 3,1 og 4	Mellom 4,1 og 5	Mellom 5,1 og 6	Vet ikke	Total
veldig enig	26.32	40.76	56.73	74.51	40.74	59.30
litt enig	50.00	50.24	35.17	20.98	46.30	33.15
litt uenig	18.42	5.69	4.54	3.53	12.96	5.03
veldig uenig	5.26	3.32	3.57	0.98	0.00	2.52
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Når det gjelder respondentenes sosiale bakgrunn, kan en operasjonalisere denne på ulike måter. Kulturell kapital i hjemmet, målt for eksempel i form av foreldres utdanningskvalifikasjoner eller antall bøker i hjemmet, er en faktor som ofte viser seg å være av betydning. Vi ser at respondenter som oppgir at begge foreldre har utdanning fra universitet eller høyskole er mer tilbøyelige til å være veldig enige i at prosessen opplevdes som rettferdig, mens andelen som er uenige i dette er litt høyere blant dem som har foreldre uten slik utdanning.

Tabell 2: Krysstabell mellom opplevelse av rettferdighet og foreldrenes utdanningskvalifikasjoner

Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig.	Har dine foresatte/foreldre utdanning fra universitet eller høyskole?				Total
	Nei, ingen av dem	Ja, en av dem	Ja, begge	Jeg vet ikke	
veldig enig	49.75	57.27	65.28	51.64	59.05
litt enig	37.69	33.72	29.01	41.31	33.26
litt uenig	8.54	6.69	3.55	3.76	5.06
veldig uenig	4.02	2.33	2.16	3.29	2.64
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

En lignende tendens finner man for variabelen om antall bøker i hjemmet, der et større antall bøker ser ut til å henge sammen med en større grad av opplevelse av rettferdighet. Unntaket

er gruppen med over 1000 bøker i hjemmet, som ser ut til å være litt mer misfornøyd, av uvisse grunner, men dette er en liten gruppe. I all hovedsak er det tydelig at lavere kulturell kapital i hjemmet ser ut til å henge sammen med en noe svakere opplevelse av rettferdighet. Dette kan ha sammenheng med at kulturell kapital også er korrelert med karakterer, og at lavere karakterer betyr mindre muligheter i et karakterbasert inntakssystem.

Tabell 3: Krysstabell mellom opplevelse av rettferdighet og antall bøker i hjemmet

Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig.	Hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere? NB! En meter bøker tilsvarer om						Total
	Ingen bøker	Mindre enn 20 bøker	20-100 bøker	100-500 bøker	500-1000 bøker	Mer enn 1000 bøker	
veldig enig	34.62	42.24	52.68	66.93	67.74	60.22	59.08
litt enig	46.15	44.10	39.51	26.77	28.11	30.11	33.22
litt uenig	19.23	8.70	3.90	4.72	2.76	7.53	5.09
veldig uenig	0.00	4.97	3.90	1.57	1.38	2.15	2.61
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

En annen måte å operasjonalisere sosial bakgrunn på, er å se på familieøkonomien. Hvis vi bruker den subjektive variabelen, der respondentene selv blir bedt om å vurdere familiens økonomiske situasjon, finner vi at respondenter som oppgir at familien har hatt god råd hele de siste to år ser ut til å ha opplevd prosessen som rettferdig i større grad. Respondenter fra familier med dårligere råd ser ut til å ha hatt mindre opplevelse av rettferdighet.

Tabell 4: Krysstabell mellom opplevelse av rettferdighet og familieøkonomi

Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig.	Har familien din hatt god eller dårlig råd de siste to år?					Total
	Vi har hatt god råd hele tiden	Vi har stort sett hatt god råd	Vi har hverken hatt god råd eller dårlig råd	Vi har stort sett hatt dårlig råd	Vi har hatt dårlig råd hele tiden	
veldig enig	67.54	56.87	51.76	37.74	27.27	59.32
litt enig	27.37	35.78	36.86	43.40	36.36	32.86
litt uenig	3.16	4.64	7.45	13.21	36.36	5.12
veldig uenig	1.93	2.71	3.92	5.66	0.00	2.70
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Når vi bruker vår familieøkonomi-indeks, som er basert på både flere objektive variabler om familiens økonomi og den subjektive variabelen, ser vi den samme korrelasjonen. Den

kvartilene som har dårligst familieøkonomi ser ut til å være litt mindre tilbøyelig til å være veldig enige i at prosessen opplevdes som rettferdig.

Tabell 5: Krysstabell mellom opplevelse av rettferdighet og Family Affluence Scale (familieøkonomi-indeks)

Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig.	Familieøkonomi-indeks (fire kvartiler)				
	1	2	3	4	Total
veldig enig	48.77	58.50	62.47	67.16	59.09
litt enig	39.18	33.98	31.64	27.81	33.24
litt uenig	8.49	4.18	3.22	4.14	5.02
veldig uenig	3.56	3.34	2.68	0.89	2.65
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Når det kommer til kjønn, så finner vi ikke store forskjeller i forhold til opplevelse av rettferdighet. Jentene er litt mer tilbøyelige til å være veldig enige i at prosessen opplevdes som rettferdig, mens en større andel av guttene er litt enige.

Tabell 6: Krysstabell mellom opplevelse av rettferdighet og kjønn

Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig.	Hvilket kjønn har du?			
	Annet	Gutt	Jente	Total
veldig enig	31.71	55.72	63.53	59.22
litt enig	53.66	36.71	29.67	33.43
litt uenig	14.63	4.35	4.71	4.84
veldig uenig	0.00	3.22	2.09	2.52
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Til slutt ser vi at respondenter som har foreldre født i utlandet er litt mindre enige i at prosessen opplevdes som rettferdig. Når vi undersøker dette nærmere ved å se på foreldrenes landbakgrunn, ser vi at respondenter med foreldre fra Afrika, Asia og Sør-Amerika i størst grad avviker fra gjennomsnittet i opplevelsen av rettferdighet (ikke vist her).

Tabell 7: Krysstabell mellom opplevelse av rettferdighet og foreldrenes fødested

Jeg har opplevd prosessen rundt skolevalget mitt som rettferdig.	Hvor er dine foreldre / foresatte født?			
	Begge er født i Norge	Den ene er født i Norge, den andre i utlandet	Begge er født i utlandet	Total
veldig enig	61.88	57.01	48.47	58.94
litt enig	31.98	33.03	39.30	33.33
litt uenig	3.96	6.33	8.73	5.11
veldig uenig	2.19	3.62	3.49	2.62
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

7.2 Oppslutning om enhetsskolen

På spørsmålet som omhandler hvorvidt en er enig i at en bør bli kjent med ungdommer fra både rike og fattige familier på skolen finner vi ikke store forskjeller mellom de ulike gruppene, om vi grupperer svarene etter karaktersnittet til respondentene, kulturell kapital i hjemmet, familieøkonomi-indeks eller foreldrenes fødested. Det er stort sett bred enighet om denne påstanden på tvers av disse gruppene. Den eneste variabelen der vi faktisk finner en større forskjell er kjønn. Jenter er betydelig mer tilbøyelige til å være veldig enige i denne påstanden, og en større andel gutter er uenige.

Tabell 8: Krysstabell mellom oppslutning om enhetsskolen basert på sosioøkonomiske forskjeller og kjønn

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: På skolen bør man bli kjent med ungdommer som kommer fra både rike og fattige familier.	Hvilket kjønn har du?			
	Annet	Gutt	Jente	Total
veldig enig	61.90	56.64	77.15	67.85
litt enig	26.19	32.10	18.15	24.40
litt uenig	7.14	5.88	2.42	4.06
veldig uenig	4.76	5.38	2.28	3.69
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 9: Krysstabell mellom oppslutning om enhetsskolen basert på karakterforskjeller og kjønn

Hvilket utsagn er du mest enig med?	Hvilket kjønn har du?			
	Annet	Gutt	Jente	Total
Jeg er usikker.	23.81	13.53	10.79	12.36
På skolen vil jeg gjerne bli kjent med ungdommer som har både gode og dårlige karakterer.	71.43	71.82	78.67	75.49
På skolen vil jeg helst bli kjent med ungdommer som har like karakterer som jeg selv.	4.76	14.65	10.53	12.15
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Det samme kjønnete mønsteret ser vi også på spørsmålene som omhandler blanding i forhold til karakterer og etnisitet. Her ser vi at en noe større andel jenter ønsker å bli kjent med ungdommer som har både gode og dårlige karakterer, mens en noe større andel gutter ønsker helst å bli kjent med ungdommer som har like karakterer som dem selv. I tillegg er det en større andel gutter som oppgir at det bør være minst mulig elever ved skolen som har andre morsmål

enn norsk eller at det ikke bør være for mange slike elever ved skolen, mens nesten to tredjedeler av jentene mener at det er fint med mange elever ved skolen som har andre morsmål enn norsk.

Tabell 10: Krysstabell mellom oppslutning om enhetsskolen basert på etnisitet og kjønn

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Hvilket kjønn har du?			
	Annet	Gutt	Jente	Total
Jeg er usikker.	21.43	22.13	15.12	18.35
Jeg synes at det bør være minst mulig elever ved skolen som har andre morsmål enn norsk.	4.76	5.49	1.17	3.15
Jeg synes at det er fint med noen elever som har andre morsmål enn norsk, men det bør ikke være for mange.	9.52	24.07	18.90	20.87
Jeg synes at det er fint når mange elever ved skolen har andre morsmål enn norsk.	64.29	48.30	64.80	57.63
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 11: Krysstabell mellom oppslutning om enhetsskolen basert på etnisitet og foreldrenes fødested

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Hvor er dine foreldre / foresatte født?			
	Begge er født i Norge	Den ene er født i Norge, den andre i utlandet	Begge er født i utlandet	Total
Jeg er usikker.	20.54	15.91	11.45	18.36
Jeg synes at det bør være minst mulig elever ved skolen som har andre morsmål enn norsk.	4.25	0.45	1.76	3.26
Jeg synes at det er fint med noen elever som har andre morsmål enn norsk, men det bør ikke være for mange.	22.93	20.91	11.01	20.69
Jeg synes at det er fint når mange elever ved skolen har andre morsmål enn norsk.	52.28	62.73	75.77	57.69
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Ellers er noen andre sammenhenger verdt å nevne:

- Når det kommer til etnisitet, ser vi at respondenter med foreldre som er født i utlandet i større grad støtter utsagnet om at det er fint når mange elever har andre morsmål enn norsk. Dette gjelder særlig respondenter som har foreldre født i Øst-Europa, Asia og Afrika (ikke vist her).
- Blant respondentene som har gode karakterer og som har foreldre som synes at det er viktig å ta høyere utdanning er det en litt større andel som oppgir at de helst ønsker å bli kjent med ungdommer som har like karakterer som dem selv.

- Det kan ellers se ut som om respondenter som har få eller ingen bøker hjemme, og som har foreldre uten høyere utdanning og dårlige karakterer, ser ut til å være litt mer tilbøyelige til å svare at de er usikre på disse spørsmålene.

Bortsett fra dette finner vi ingen entydige tendenser eller korrelasjoner i datamaterialet ved første øyekast, når vi grupperer respondentene etter andre bakgrunnsvariabler.

Tabell 12: Krysstabell mellom oppslutning om enhetsskolen basert på karakterer og karaktersnitt fra 10.klasse

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Hva var ditt omtrentlige karaktersnitt da du gikk ut av 10. klasse?					
	Mellom 1 og 3	Mellom 3,1 og 4	Mellom 4,1 og 5	Mellom 5,1 og 6	Vet ikke	Total
Jeg er usikker.	18.92	12.38	12.30	10.29	32.14	12.53
På skolen vil jeg gjerne bli kjent med ungdommer som har både gode og dårlige karakterer.	72.97	78.10	75.57	75.15	62.50	75.21
På skolen vil jeg helst bli kjent med ungdommer som har like karakterer som jeg selv.	8.11	9.52	12.14	14.56	5.36	12.26
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 13: Krysstabell mellom oppslutning om enhetsskolen basert på karakterer og foreldrenes vektlegging av høyere utdanning

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	De synes det er viktig at jeg tar høyere utdanning.				
	Stemmer svært godt	Stemmer ganske godt	Stemmer ganske dårlig	Stemmer svært dårlig	Total
Jeg er usikker.	10.79	11.11	14.80	14.94	11.84
På skolen vil jeg gjerne bli kjent med ungdommer som har både gode og dårlige karakterer.	72.25	77.46	79.82	74.71	75.96
På skolen vil jeg helst bli kjent med ungdommer som har like karakterer som jeg selv.	16.96	11.43	5.38	10.34	12.20
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

7.3 Meninger om karakterkonkurranse

Vi har to spørsmål i spørreskjemaet som omhandler karakterkonkurransen blant elevene i inntaket til videregående skole på ulike måter. Det ene spør hvorvidt respondenten skulle ønske at egne karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole han eller hun kunne komme inn på. Det andre omhandler hvem en mener bør komme inn først, gitt at det er flere søkere enn plasser ved en skole.

Også her kan vi finne tydelige kjønnsforskjeller. Gutter er mer tilbøyelige til å mene at de med best karakterer bør komme inn først og ønsker i mindre grad at egne karakterer ikke hadde hatt noe å si. Selv om gutter i snitt har dårligere karakterer enn jenter, også i vårt utvalg, støtter de altså karakterkonkurransen i større grad.

Tabell 14: Krysstabell mellom karakterkonkurranse og kjønn

Når det ikke er nok plasser til alle søkere ved en skole, hvem bør få lov til å komme inn først?	Hvilket kjønn har du?			
	Annet	Gutt	Jente	Total
Alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer.	41.46	17.50	30.22	25.02
De med de beste karakterene bør komme inn først.	43.90	68.06	50.58	57.98
De med de dårligste karakterene bør komme inn først.	2.44	2.09	0.26	1.11
Jeg er usikker.	12.20	12.36	18.94	15.89
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 15: Korrelasjon mellom betydningen av karakterer og kjønn

Jeg skulle ønske at mine karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole jeg kunne komme inn på.	Hvilket kjønn har du?			
	Annet	Gutt	Jente	Total
veldig enig	47.50	22.83	25.69	25.05
litt enig	22.50	28.94	32.77	30.81
litt uenig	15.00	26.69	30.54	28.42
veldig uenig	15.00	21.54	11.01	15.72
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Når det kommer til foreldrenes fødested, ser vi at respondenter som har to foreldre født i utlandet i noe større grad skulle ønske at egne karakterer ikke hadde hatt noe å si for valgmulighetene, mens de med en forelder født i utlandet ikke skiller seg nevneverdig fra dem

der begge foreldre er født i Norge. Samtidig ser vi at en større andel respondenter med en eller to foreldre født i utlandet mener at alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer, sammenlignet med dem som har to norskfødte foreldre. I tillegg ser vi at respondenter med foreldre født i Asia og Øst-Europa i størst grad mener at alle bør ha like sjanser (ikke vist her). I hvilken grad dette er et resultat av karakterforskjeller mellom disse gruppene kan vi ikke besvare her, men vi ser at respondenter med en eller to utenlandsk-fødte foreldre har noe lavere karakterer i snitt.

Tabell 16: Krysstabell mellom betydningen av karakterer og foreldrenes fødested

Jeg skulle ønske at mine karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole jeg kunne komme inn på.	Hvor er dine foreldre / foresatte født?			
	Begge er født i Norge	Den ene er født i Norge, den andre i utlandet	Begge er født i utlandet	Total
veldig enig	23.20	21.82	35.53	24.98
litt enig	30.59	31.36	32.46	31.01
litt uenig	30.18	31.36	18.42	28.46
veldig uenig	16.02	15.45	13.60	15.54
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 17: Krysstabell mellom karakterkonkurranse og foreldrenes fødested

Når det ikke er nok plasser til alle søkere ved en skole, hvem bør få lov til å komme inn først?	Hvor er dine foreldre / foresatte født?			
	Begge er født i Norge	Den ene er født i Norge, den andre i utlandet	Begge er født i utlandet	Total
Alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer.	21.20	26.91	39.04	24.96
De med de beste karakterene bør komme inn først.	62.15	54.71	44.74	58.18
De med de dårligste karakterene bør komme inn først.	0.83	1.35	1.32	0.99
Jeg er usikker.	15.82	17.04	14.91	15.87
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Hvis vi ser på ulike variabler som måler kulturell kapital, kan vi først konstatere at et høyere karaktersnitt ser ut til å være korrelert med støtte for karakterkonkurransen. Respondenter med høye karaktersnitt ønsker i mindre grad at deres karakter ikke skulle hatt noe å si og

mener i større grad at de med beste karakter bør tas inn først. Det er lite overraskende, i og med at elever med gode karakterer er vinnerne i et karakterbasert inntakssystem.

Tabell 18: Krysstabell mellom betydningen av karakterer og karaktersnitt fra 10.klasse

Jeg skulle ønske at mine karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole jeg kunne komme inn på.	Hva var ditt omtrentlige karaktersnitt da du gikk ut av 10. klasse?					
	Mellom 1 og 3	Mellom 3,1 og 4	Mellom 4,1 og 5	Mellom 5,1 og 6	Vet ikke	Total
veldig enig	34.21	51.66	25.12	11.50	31.48	24.63
litt enig	39.47	34.12	33.12	25.34	42.59	31.00
litt uenig	15.79	12.32	27.08	39.18	20.37	28.69
veldig uenig	10.53	1.90	14.68	23.98	5.56	15.68
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 19: Krysstabell mellom karakterkonkurransen og karaktersnitt fra 10.klasse

Når det ikke er nok plasser til alle søkere ved en skole, hvem bør få lov til å komme inn først?	Hva var ditt omtrentlige karaktersnitt da du gikk ut av 10. klasse?					
	Mellom 1 og 3	Mellom 3,1 og 4	Mellom 4,1 og 5	Mellom 5,1 og 6	Vet ikke	Total
Alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer.	37.84	50.71	25.44	11.87	29.09	24.76
De med de beste karakterene bør komme inn først.	35.14	33.18	59.10	72.18	30.91	58.28
De med de dårligste karakterene bør komme inn først.	8.11	2.37	0.97	0.39	1.82	1.18
Jeg er usikker.	18.92	13.74	14.49	15.56	38.18	15.79
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 20: Krysstabell mellom betydningen av karakterer og foreldrenes utdanningsnivå

Jeg skulle ønske at mine karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole jeg kunne komme inn på.	Har dine foresatte/foreldre utdanning fra universitet eller høyskole?					Total
	Nei, ingen av dem	Ja, en av dem	Ja, begge	Jeg vet ikke		
veldig enig	34.01	26.02	20.43	29.25		25.04
litt enig	36.55	28.65	28.57	37.74		31.10
litt uenig	18.78	30.99	31.80	22.17		28.32
veldig uenig	10.66	14.33	19.20	10.85		15.55
Total	100.00	100.00	100.00	100.00		100.00

Videre ser vi at foreldrenes utdanningsnivå og antall bøker i hjemmet ser ut til å være korrelert med begge disse spørsmålene. Respondenter fra hjem med mindre kulturell kapital ser altså ut til å støtte karakterkonkurransen i mindre grad. Dette henger antagelig sammen med at

denne gruppen i snitt også har dårligere karakterer og dermed taper i et karakterbasert inntakssystem. For eksempel oppgir rundt 62% av respondenter med mer enn 1000 bøker og 55% av respondenter med 500-1000 bøker hjemme et karaktersnitt fra 10. klasse mellom 5 og 6, mens dette bare gjelder 27% av dem med 20-100 bøker hjemme, og bare 13% av dem med mindre enn 20 bøker hjemme (ikke vist her).

Tabell 21: Krysstabell mellom karakterkonkurranse og foreldrenes utdanningsnivå

Når det ikke er nok plasser til alle søkere ved en skole, hvem bør få lov til å komme inn først?	Har dine foresatte/foreldre utdanning fra universitet eller høyskole?				
	Nei, ingen av dem	Ja, en av dem	Ja, begge	Jeg vet ikke	Total
Alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer.	37.50	24.56	18.96	32.56	25.02
De med de beste karakterene bør komme inn først.	50.00	57.60	65.44	45.58	58.33
De med de dårligste karakterene bør komme inn først.	1.50	1.46	0.92	0.00	0.99
Jeg er usikker.	11.00	16.37	14.68	21.86	15.66
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 22: Krysstabell mellom karakterenes betydning og bøker i hjemmet

Jeg skulle ønske at mine karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole jeg kunne komme inn på.	Hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere? NB! En meter bøker tilsvarer omtrent 50 bøker.						Total
	Ingen bøker	Mindre enn 20 bøker	20-100 bøker	100-500 bøker	500-1000 bøker	Mer enn 1000 bøker	
veldig enig	34.62	36.48	27.94	20.20	21.20	20.21	24.68
litt enig	38.46	37.11	34.80	30.00	24.88	25.53	31.26
litt uenig	15.38	18.24	25.25	30.00	35.02	38.30	28.36
veldig uenig	11.54	8.18	12.01	19.80	18.89	15.96	15.70
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 23: Krysstabell mellom karakterkonkurrans og bøker i hjemmet

Når det ikke er nok plasser til alle søkere ved en skole, hvem bør få lov til å inn først?	Hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere? NB! En meter bøker tilsvarer omtrent 50 bøker.						
	Ingen bøker	Mindre enn 20 bøker	20-100 bøker	100-500 bøker	500-1000 bøker	Mer enn 1000 bøker	Total
Alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer.	48.15	38.51	29.27	19.10	19.44	19.15	24.84
De med de beste karakterene bør komme inn først.	25.93	43.48	54.15	64.72	63.89	62.77	58.27
De med de dårligste karakterene bør komme inn først.	0.00	1.86	0.73	0.97	1.39	1.06	1.06
Jeg er usikker.	25.93	16.15	15.85	15.20	15.28	17.02	15.83
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Til slutt kan vi se på hvordan meninger om karakterkonkurrans henger sammen med familiens økonomiske situasjon. Vi ser en tendens til at respondenter med bedre familieøkonomi (kvartil 4) ser ut til å støtte karakterkonkurrans i betydelig større grad enn respondenter med relativt sett dårligere familieøkonomi (kvartil 1). Igjen henger dette muligens sammen med at familieøkonomi også korrelerer med karakterer. I det rikeste kvartilet oppgir for eksempel nesten 44% av respondentene et karaktersnitt mellom 5 og 6 ved slutten av 10. klasse, mens dette bare gjelder 24% av respondentene i kvartil 1. Samtidig oppgir rundt 26% av respondentene i det fattigste kvartilet et karaktersnitt som er lavere enn 4, mens dette bare gjelder rundt 14% av respondentene i kvartil 4 (ikke vist her).

Tabell 24: Krysstabell mellom karakterenes betydning og Family Affluence Scale (familieøkonomi-indeks)

Jeg skulle ønske at mine karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole jeg kunne komme inn på.	Familieøkonomi-indeks (fire kvartiler)				
	1	2	3	4	Total
veldig enig	30.66	28.25	19.79	21.36	25.03
litt enig	33.98	32.13	32.62	24.93	31.03
litt uenig	23.20	25.21	31.82	33.23	28.31
veldig uenig	12.15	14.40	15.78	20.47	15.62
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 25: Krysstabell mellom karakterkonkurranse og Family Affluence Scale (familieøkonomi-indeks)

Når det ikke er nok plasser til alle søkere ved en skole, hvem bør få lov til å komme inn først?	Familieøkonomi-indeks (fire kvartiler)				
	1	2	3	4	Total
Alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer.	34.07	25.90	22.87	17.06	25.09
De med de beste karakterene bør komme inn først.	46.98	53.44	61.44	70.88	58.00
De med de dårligste karakterene bør komme inn først.	1.65	0.55	0.53	1.76	1.11
Jeg er usikker.	17.31	20.11	15.16	10.29	15.80
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

7.4 Meninger om privatskoler

To spørsmål i undersøkelsen omhandler privatskolepolitikk. Det ene spørsmålet handler om hvorvidt skoler bør være gratis, mens det andre handler om hvorvidt skoler bør være offentlige. Her finner vi en statistisk signifikant korrelasjon mellom karaktersnitt fra 10. klasse og meninger om privatskoler, der elever med lavere karakterer ser ut til å støtte privatskoler i litt mindre grad. Sammenhengene fremstår likevel ikke som veldig sterke i krysstabellene.

Tabell 26: Krysstabell mellom oppslutning om gratis skole og karaktersnitt fra 10.klasse

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Hva var ditt omtrentlige karaktersnitt da du gikk ut av 10. klasse?					
	Mellom 1 og 3	Mellom 3,1 og 4	Mellom 4,1 og 5	Mellom 5,1 og 6	Vet ikke	Total
Skoler skal være gratis	54.29	69.67	59.71	60.89	57.14	61.37
Det er greit å betale noe skolepenger for privatskoler	25.71	19.91	31.07	27.63	10.71	27.27
Jeg er usikker	20.00	10.43	9.22	11.48	32.14	11.37
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 27: Krysstabell mellom oppslutning om offentlige skoler og karaktersnitt fra 10.klasse

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Hva var ditt omtrentlige karaktersnitt da du gikk ut av 10. klasse?					
	Mellom 1 og 3	Mellom 3,1 og 4	Mellom 4,1 og 5	Mellom 5,1 og 6	Vet ikke	Total
Jeg synes at skoler helst skal være offentlig.	31.43	48.56	45.23	49.02	45.45	46.75
Jeg synes at det er viktig å kunne velge privatskoler, som driftes og eies av privatpersoner, bedrifter eller av kirken.	25.71	23.56	29.24	25.98	9.09	26.38
Jeg er usikker.	42.86	27.88	25.53	25.00	45.45	26.87
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Vi finner også en korrelasjon mellom privatskolevariablene og kulturell kapital i hjemmet, slik som foreldrenes utdanningsnivå. Her ser vi at respondenter med foreldre uten høyere utdanning ser ut til å være mer tilbøyelige til å mene at skoler bør være gratis og offentlig eid.

Tabell 28: Krysstabell mellom oppslutning om gratis skole og foreldrenes utdanningsnivå

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Har dine foresatte/foreldre utdanning fra universitet eller høyskole?				
	Nei, ingen av dem	Ja, en av dem	Ja, begge	Jeg vet ikke	Total
Skoler skal være gratis.	68.69	61.99	59.57	62.79	61.93
Det er greit å betale noe skolepenger for privatskoler.	19.19	26.32	31.09	24.19	27.20
Jeg er usikker.	12.12	11.70	9.34	13.02	10.87
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 29: Krysstabell mellom oppslutning om offentlige skoler og foreldrenes utdanningsnivå

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Har dine foresatte/foreldre utdanning fra universitet eller høyskole?				
	Nei, ingen av dem	Ja, en av dem	Ja, begge	Jeg vet ikke	Total
Jeg synes at skoler helst skal være offentlig.	51.76	45.29	47.85	44.86	47.33
Jeg synes at det er viktig å kunne velge privatskoler, som driftes og eies av privatpersoner, bedrifter eller av kirken.	19.60	26.76	30.00	19.16	26.09
Jeg er usikker.	28.64	27.94	22.15	35.98	26.59
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Det samme mønsteret ser vi når vi tabulerer vår familieøkonomi-indeks med disse variablene. Elever fra det rikeste kvartilet mener i større grad at det er greit å betale noe skolepenger, og at det er viktig å kunne velge privatskoler.

Tabell 30: Krysstabell mellom oppslutning om gratis skole og Family Affluence Scale (familieøkonomi-indeks)

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Familieøkonomi-indeks (fire kvartiler)				
	1	2	3	4	Total
Skoler skal være gratis	68.33	66.57	61.11	49.41	61.53
Det er greit å betale noe skolepenger for privatskoler	19.72	22.65	27.78	39.12	27.15
Jeg er usikker	11.94	10.77	11.11	11.47	11.32
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 31: Krysstabell mellom oppslutning om offentlige skoler og Family Affluence Scale (familieøkonomi-indeks)

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Familieøkonomi-indeks (fire kvartiler)				
	1	2	3	4	Total
Jeg er usikker.	28.89	25.14	28.88	24.78	26.97
Jeg synes at det er viktig å kunne velge privatskoler, som driftes og eies av privatpersoner, bedrifter eller av kirken.	18.33	23.20	25.94	38.05	26.20
Jeg synes at skoler helst skal være offentlige.	52.78	51.66	45.19	37.17	46.83
Total	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Når det kommer til foreldrenes fødested, ser at vi respondenter med innvandrerbakgrunn i noe større grad mener at skoler skal være gratis, og at de legger mindre vekt på å kunne velge privatskoler. Når vi undersøker dette nærmere ved å se på foreldrenes landbakgrunn, ser vi at respondenter med mødre eller fedre fra Øst-Europa og Asia støtter gratis-prinsippet i størst grad, mens respondenter med mødre (men ikke fedre) fra Vest-Europa, Nord-Amerika eller Norden faktisk oftere enn gjennomsnittet mener at det er greit å betale noe skolepenger (ikke vist her). Det samme mønsteret ser vi for spørsmålet om hvorvidt skoler skal være offentlige: En større andel respondenter med foreldre fra Øst-Europa og Asia mener at skoler skal være offentlige, mens respondenter med mødre fra Vest-Europa, Nord-Amerika eller Norden er mindre tilbøyelige enn gjennomsnittet i utvalget til å mene dette. Disse svarfordelingene henger antagelig sammen med respondentenes klassebakgrunn, men dette bør undersøkes nærmere.

Tabell 32: Krysstabell mellom oppslutning om gratis skole og foreldrenes fødested

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Hvor er dine foreldre / foresatte født?			
	Begge er født i Norge	Den ene er født i Norge, den andre i utlandet	Begge er født i utlandet	Total
Skoler skal være gratis	60.41	62.33	68.14	61.95
Det er greit å betale noe skolepenger for privatskoler	28.91	28.25	18.14	27.09
Jeg er usikker	10.67	9.42	13.72	10.96
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabell 33: Krysstabell mellom oppslutning om offentlige skoler og foreldrenes fødested

Hvilket av disse utsagn er du mest enig med?	Hvor er dine foreldre / foresatte født?			
	Begge er født i Norge	Den ene er født i Norge, den andre i utlandet	Begge er født i utlandet	Total
Jeg er usikker.	26.85	23.87	28.76	26.69
Jeg synes at det er viktig å kunne velge privatskoler, som driftes og eies av privatpersoner, bedrifter eller av kirken.	28.10	26.58	16.37	25.98
Jeg synes at skoler helst skal være offentlige.	45.06	49.55	54.87	47.34
Total	100.00	100.00	100.00	100.00

Vi finner ellers bare moderate kjønnsforskjeller på spørsmålene som omhandler privatskoler. Korrelasjonen mellom kjønn og spørsmålet om hvorvidt skoler bør være gratis er ikke statistisk signifikant (vises ikke her). Jenter er litt mer tilbøyelige til å mene at skoler bør være offentlige, men mange jenter er også usikre angående dette (vises ikke her).

8. Konklusjon

Tallene som har blitt lagt frem i denne rapporten forteller oss en del om elevers erfaringer med valg av videregående skole, om deres meninger om skolepolitikk, og om hvordan oppfatningene mellom ulike grupper blant elevene skiller seg fra hverandre. De fleste elever opplever skolevalgprosessen som rettferdig, selv om mange også synes at reglene for hvem som får skoleplass er vanskelige å forstå. Mange etterlyser mer hjelp fra lærere og rådgivere i søknadsprosessen. Motivasjonene for å velge skoler varierer, men de fleste ønsker å gå på en skole i nærheten av der de bor, uten store sosiale problemer, og med et godt rykte.

Som det ble diskutert innledningsvis, er resultatene noe motsetningsfulle i den forstand at en stor andel av elevene støtter både enhetsskoleprinsippet og karakterkonkurransen. Enhetsskoleprinsippet, det vil si ideen om at skoler skal blande elever av ulike sosioøkonomiske, etniske bakgrunn og med ulikt faglig nivå, støttes bredt. Det ser ikke ut som om elevers egen bakgrunn korrelerer sterkt med meninger om dette. Unntaket er kjønn, der jenter støtter enhetsskoleprinsippet i betydelig større grad enn gutter. I tillegg er elever som selv har innvandrerbakgrunn noe mer tilbøyelige til å støtte etnisk blanding. En må huske på at svarene nok til en viss grad er preget av at elevene vet at det ikke er sosialt ønsket å åpent støtte seleksjon basert på etnisitet eller økonomi. Likevel bekrefter disse funnene at enhetsskoleprinsippet har høy legitimitet blant elevene.

Karakterkonkurransen i inntaket derimot støttes i større grad av elever som selv har gode karakterer, som kommer fra familier med bedre økonomi og med mer kulturell kapital (som for eksempel mange bøker i hjemmet eller foreldre med høyere utdanning), som har foreldre født i Norge, og som er gutter. Elever fra relativt sett mer privilegerte samfunnsgrupper er altså mer tilbøyelige til å støtte inntakssystemets status quo.

På grunn av den økende sosiale og etniske segregeringen som preger både grunnskolen og den videregående skolen i norske byer i dag (Hansen, 2017), har det utviklet seg en politisk debatt om inntaksordningen til videregående skole. Dette har preget skolepolitikken, særlig i Oslo, men også på nasjonalt nivå og i ulike fylker, som i Vestland. Aktører på venstresiden har ønsket å endre inntaksmodellen på en slik måte at segregeringen kan reduseres og at videregående skoler i større grad blir enhetsskoler. Aktører på høyresiden har understreket betydningen av karakterer som elevers eneste mulighet til å påvirke hvilken skole de kan komme inn på, anser ikke segregeringen som like problematiske, og ønsker ikke at enhetsskoleprinsippet skal være styrende for elevsammensetningen på videregående skoler.

Resultatene i vår spørreundersøkelse kan nok tolkes på ulike måter, avhengig av hva leseren selv mener om saken. På den ene siden er det åpenbart vanskelig, for elever i Bergen i dag, å betvile rettferdigheten av karakterkonkurransen. Elevene er vant med at bosted ikke har noe å si for hvilken skole i byen de kan velge. Selv om et flertall av elevene ønsker å gå på en skole i nærheten av der de bor, ønsker de ikke et opptak basert på nærskoleprinsippet. Det ser også ut som om det er vanskelig for de fleste elever å forestille seg et system der karakterer skal ha

mindre eller ingen betydning for seleksjonen. Sånn sett kan en si at resultatene styrker tilhengerne av karakterkonkurranse.

På den andre siden er det åpenbart at elever som taper i dette systemet i større grad opplever systemet som mindre rettferdig. Det er også viktig å merke seg at et flertall av elevene, uansett bakgrunn, svarer at de skulle ønske at egne karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole de kunne velge. Aktører som ønsker å redusere eller avskaffe karakterkonkurransen i inntaket til videregående skole, slik at karakterfokus på ungdomsskolen reduseres og slik at videregående skole i større grad blir en enhetsskole, vil dermed nok også kunne påberope seg å stå på elevenes side.

Referanser

- Aga, S. C., Sass, K. & Rong, A. T. (2024). Dokumentasjonsrapport om spørreundersøkelsen “Valg av videregående skole”, gjennomført i 2023. Sosiologisk institutt, UiB.
- Andersen, P. L. & Hansen, M. N. (2012). Class and Cultural Capital – The Case of Class Inequality in Educational Performance, *European Sociological Review*, 28(5), 607-621.
- Bakken, A., Frøyland, L. R. & Sletten, M.A. (2016). Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene? NOVA Rapport 3/16. Oslo: NOVA, OsloMet.
- Bakken, A. (2022). Ungdata 2022. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 5/22. Oslo: NOVA, OsloMet.
- Campbell, R. (2017). Gender and voting, s. 159-76 i *The SAGE Handbook of electoral behaviour. Vol. 2*. London: SAGE.
- Elstad, J. I. & Bakken, A. (2015). The effects of parental income on Norwegian adolescents' school grades: A sibling analysis. *Acta Sociologica*, 58(3), 265-282.
- Eriksen, I. M., Sletten, M. A., Bakken, A. & Von Soest, T. (2017). Stress og press blant ungdom. Erfaringer, årsaker og utbredelse av psykiske helseplager. NOVA Rapport 6/2017. Oslo: NOVA, OsloMet.
- Grøgaard, J.B. & Arnesen, C. Å. (2016). Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner. Ulik modning? *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 16(2), 42-68.
- Hansen, M.N. (2005). Utdanning og ulikhet – valg, prestasjoner og sosiale settinger, *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 46(2), 133-157.
- Hansen, M.N. (2011). Finnes det en talentreserve? Betydningen av klassebakgrunn og karakterer for oppnådd utdanning. *Søkelys på arbeidslivet*, 28(3), 173-189.
- Hansen, M. N. (2017). Segregering og ulikhet i Oslo-skolen, s. 257-275 i Ljunggren, J. (red.), *Oslo – ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Knudsen, K. (2021). Utdanning og ulikhet, s. 129-152 i Grønmo, S., Nilsen, A. & Christensen, K. (red.), *Ulikhet. Sosiologiske perspektiver og analyser*. Bergen: Fagbogforlaget.
- NOVA (2021). Ungdata 2021. Bergen kommune. Nøkkeltallsrapport. Oslo: NOVA, OsloMet.
- Sass, K. (2022). *The Politics of Comprehensive School Reforms. Cleavages and Coalitions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sass, K. & Kuhnle, S. (2023). The Gender Cleavage: Updating Rokkanian Theory for the Twenty-First Century, *Social Politics*, 30(1), 188-210.
- Serediak, O. & Helland, H. (2020). Inntak til Oslos videregående skoler. Analyse av simulerte inntaksmodeller. OsloMet Skriftserie 2020 nr. 1.

Sieben, S. & Lechner, C. M. (2019). Measuring cultural capital through the number of books in the household, *Measurement Instruments for the Social Sciences*, 2(1), doi.org/10.1186/s42409-018-0006-0

Wiborg, S. (2009). *Education and Social Integration. Comprehensive Schooling in Europe*. New York: Palgrave Macmillan.

